

แนะนำบทที่ 7

มโนทัศน์ อุดมการณ์ ทฤษฎี ปรัชญาการเมือง

1. แนวคิด

- 1.1 ในชีวิตประจำวันทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้องกับความคิดทางการเมืองมากบ้างน้อยบ้าง โดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว
- 1.2 ความคิดทางการเมืองโดยเฉพาะในรูปของอุดมการณ์เกี่ยวโยงโดยตรงกับการปฏิบัติการหรือการดำเนินการทางการเมือง

2. วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาบทนี้แล้ว นักศึกษาจะสามารถ

- 2.1 อธิบายอิทธิพลของความคิดทางการเมือง เช่นอุดมการณ์ซึ่งมีต่อกิจกรรมทางการเมืองได้
- 2.2 แจกแจงแยกแยะความคิดทางการเมืองประเภทต่าง ๆ พร้อมคำอธิบายได้

บทที่ 7

มโนทัศน์ อุดมการณ์ ทฤษฎี ปรัชญาการเมือง

1. ความนำ

ความคิดทางการเมืองมีปรากฏอยู่ในหมู่ประชาชนทั่วไป แม้ว่าจะไม่ใช่นักวิชาการ โดยอาชีพหรือโดยอุปนิสัย ในชีวิตประจำวันทุกคนเผชิญกับเรื่องราวที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับรัฐในประเด็นต่าง ๆ กัน เช่น ในเรื่อง 1) สิทธิ 2) เสรีภาพ 3) ความเสมอภาค 4) ความยุติธรรม (fairness, justice) 5) อำนาจอันชอบธรรม (legitimate power) 6) หน้าที่ของรัฐต่อราษฎร และ 7) หน้าที่พลเมือง (civic duty) แต่ละคนย่อมมี “ความคิด” ของตนในเรื่องเหล่านั้น โดยที่ไม่จำเป็นต้องแสดงออกมาในเชิงทฤษฎี และปรัชญาอย่างลึกซึ้งหรือโดยมีระบบ

คนส่วนใหญ่มักคิดแบบพื้น ๆ แบบสามัญสำนึก จากประสบการณ์และยึดโยงอยู่กับ “ความเชื่อ” (beliefs) ทั้งนี้ มีผลงานวิจัย โดย รอเบิร์ต เลน (Robert E. Lane. **Political Ideology: Why the American Common Man Believes What He Does.** New York: Free Press of Glencoe, 1962.)

2. อิทธิพลของความคิด

พุทธศาสนาถือว่า “ใจเป็นใหญ่ ใจเป็นประธาน” และในทางวิทยาการตะวันตกค้นพบว่าปรัชญา อุดมการณ์ และความคิดทางการเมืองโดยทั่วไปมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล

(Samuel H. Barnes, “Ideology and the Organization of Conflict: On the Relationship between Political Thought and Behavior,” **Journal of Politics**, Vol.28, August 1966, pp.514 ff.)

ตัวอย่างคือ อุดมการณ์ “เชื้อชาตินิยม” หรือ “เผ่าพันธุ์นิยม” (racism) ซึ่งยังผลให้มีการ “เลือกปฏิบัติ” คนที่มีสีผิว (colored) ต่างออกไปในหลายประเทศ โดยเฉพาะในสหภาพแอฟริกาใต้ ซึ่งรัฐบาลเคยมีนโยบาย “การแบ่งแยก” (apartheid) ให้ประโยชน์คนผิวขาวแต่เปลี่ยนแล้วไม่แบ่งแยกแล้วดั่งเห็นจากกีฬาฟุตบอลโลก 2010 ที่แอฟริกาใต้

ความคิดทางการเมืองในเรื่องของ “ชาตินิยม” ทรงอิทธิพลมากต่อพฤติกรรมของ มนุษย์ตัวอย่างในยุคก่อนมหาสงครามโลกครั้งที่ 1 คือ ความเพียรพยายามของ 1) บิสมาร์ค ในการรวมเยอรมนี และ 2) คาวัวร์ ในการรวมอิตาลีขึ้นเป็นรัฐประชาชาติ ตัวอย่าง ยุคหลัง มหาสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง ได้แก่ ความมุ่งมั่นของชนชาติต่าง ๆ ที่จะให้ชาติของตนเป็น อิสระความเป็นเอกราช โดยหลุดพ้นจากการถูกยึดครองโดยประเทศอื่น

อิทธิพลของความคิดแบบซ้ายสุด คือ ลัทธิมาร์กซ์ และแบบขวาสุด คือ ลัทธิ ฟาสซิสต์ เป็นที่ประจักษ์แก่ชาวโลกในปรากฏการณ์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ความคิดทางการเมืองประชาธิปไตยมีบทบาทสำคัญมิใช่น้อย เช่น 1) การเลิกทาสเช่นโดยอับ ราฮัม ลินคอล์น ในสหรัฐอเมริกาและโดยพระบาทสมเด็จพระปิยะมหาราชและในประเทศต่าง ๆ และ 2) การผลักดันเพื่อให้เกิดมีความเสมอภาคมากยิ่งขึ้น

ผลงานของนักสังเกตการณ์ชาวฝรั่งเศส คือ แอเล็กซิส เดอ ทอคเกววิลล์ (ต็อก เกอวิลล์) ในช่วงประชาธิปไตยในอเมริกา มุ่งแสดงให้เห็นว่าพลังแห่งความคิดทางการเมือง ในเรื่องความทัดเทียมกันของบุคคลจะแผ่ขยายออกไปเรื่อย ๆ

(Alexis de Tocqueville. **Democracy in America**. New York: Harper and Row, 1966.)

3. ความคิดเชิงทฤษฎีและนักทฤษฎี

ประชาชนคนทั่วไปสามารถมี “ความคิดทางการเมือง” ได้ แต่การคิดอย่างลึกซึ้งและ การจัดทำเป็นระบบเป็นเรื่องของนักคิดหรือนักทฤษฎี หรือนักวิชาการ

รากศัพท์ “ทฤษฎี” (theory) ในภาษาตะวันตกมาจากคำว่า “theoros” ซึ่งเดิม ที่เดียวในอารยธรรมกรีกโบราณ หมายถึง ผู้ที่เดินทางไปรับฟังคำพยากรณ์จากวิหารแห่ง เดลฟี (Delphic oracles) และนำมาถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้ทราบ ตามพินัยกรรมนี้ทำให้พอจะแยก นักทฤษฎีออกเป็น 3 ลักษณะ (สรุปคำบรรยายของ Sheldon S. Wolin ผู้แต่ง **Politics and Vision**. Boston: Little, Brown, 1960 ซึ่งผู้เขียน (จิโรโซค (บรรพต) วีระสย) เคยเรียนวิชาการ ว่าด้วยทฤษฎีการเมืองกับศาสตราจารย์โวลินผู้นี้ ณ มหาวิทยาลัยแห่งแคลิฟอร์เนีย ณ นคร เบิร์คลีย์ ดูเพิ่มเติมใน S.S. Wolin “Political Theory: Trends and Goals” in David Shils ed. **International Encyclopedia of Social Sciences**, New York: Macmillan, 1979.)

1) ประการแรก เป็นผู้ที่เดินทางทั้งในเชิงกาลและเทศะ ในเชิงกาล คือควรจะเป็นผู้ที่อยู่ในวัยซึ่งผ่านประสบการณ์มาพอสมควรและในเชิงเทศะ คือควรเป็นผู้ที่ได้เห็น

“สถานที่ต่าง ๆ” เพื่อประโยชน์ในการเปรียบเทียบ

2) **ประการที่สอง** เป็นผู้ที่รับฟังหรือได้สัมผัสกับความรู้แบบเฉพาะ คือ เข้าใจได้
ค่อนข้างยาก หรือแม้รู้มาแล้วต้องมาตีความหมายและขยายความ

3) **ประการที่สาม** เป็นผู้ที่สามารถนำความรู้ที่ได้มาถ่ายทอดให้ผู้อื่น

นักทฤษฎีมักถูกมองว่าเป็นนักคิดแบบสร้าง “หอวิมานงาช้าง” (ivory-tower) หรือ
นักคิดแบบเพ้อฝัน (visionary) ผู้ที่ไม่อยู่ในโลกแห่งความเป็นจริง ท่าทีของบุคคลทั่วไปต่อนัก
ทฤษฎีทำนองนี้มีมาแต่โบราณสมัย แม้ว่านักทฤษฎีหลายคนได้มีบทบาทในโลกแห่งความจริง
ของสังคมและการเมืองค่อนข้างมาก ตัวอย่างได้แก่ มหาปราชญ์ซอคราติส ซึ่งได้รับการ
ยกย่องว่าเป็นผู้วางรากฐานปรัชญาตะวันตก

(เกี่ยวกับซอคราติส มีเขียนไว้หลายเล่ม เช่น Ernest Barker. **Greek Political Theory**, London: Methuen, 1960, pp.99 ff.)

4. **มโนทัศน์ : หน่วยความคิดขั้นมูลฐาน**

ความคิดทางการเมืองเป็นเรื่องเชิงนามธรรม และก่อนจะเป็นอุดมการณ์และปรัชญา
จะต้องมี “มโนทัศน์” เป็นพื้นฐานเสียก่อน ศัพท์ที่เกี่ยวข้อง คือ “ความคิด” (idea) ซึ่ง
หมายถึงอะไรก็ได้ที่อยู่ในจิตซึ่งสามารถรับรู้ได้ เป็นศัพท์ที่ใช้ในความหมายกว้างที่สุดแตกต่าง
จาก “thought” ซึ่งหมายถึง “ความคิดคำนึง” หรือ “คิดโดยกระบวนการทางเหตุผลบ้างไม่
มากก็น้อย”

“มโนทัศน์” (concept) ป่งถึงการจัดแยกเป็นกลุ่มหรือเป็นประเภท (class) ซึ่งทำให้
มีลักษณะเป็นนามธรรม (คือรู้จักโดยชื่อแต่สัมผัสเป็นเฉพาะได้ยากหรือไม่ได้เลย)

(ดูคำอธิบายแยกแยะความแตกต่างใน Webster’s New World Dictionary, 2nd
College ed., Cleveland, Ohio: William Collins, 1976, p.696.) มโนทัศน์อาจเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่มี
ปรากฏในโลกแห่งความเป็นจริงก็ได้ เช่น 1) สัตว์ในเทพนิยาย 2) ทำนองเดียวกับมนุษย์ต่าง
ดาว E.T. (Extra-terrestrials) ซึ่งมีผู้สร้างเป็นภาพยนตร์ยูเครนสมัยและผู้เข้าชมทั่วโลกหลาย
ร้อยล้านคน หรือมโนทัศน์ “นครในฝัน” ยูโทเปีย (utopia) และ “สังคมอุดมโภค”
(affluent society)

(Antony Flew, ed. **A Dictionary of Philosophy**, London: Pan Books, 1979,
pp.69-125.)

ปกติคนเรามีความคิดอยู่แล้ว ส่วนใหญ่เป็นความคิดเกี่ยวกับรูปธรรม (concrete

thinking) คือเกี่ยวกับสิ่งที่จับต้องหรือสัมผัสได้ (ซึ่งหมายรวมถึงการได้ยินได้ฟังได้เห็น) ก่อนข้างง่ายหรือสะดวก เช่น หากเรารู้จักต้นสักว่าเป็นต้นสักหรือ “กำหนัด” ว่าเป็นกำหนัด ตัวอย่างนี้เป็นแนวคิดเน้นไปทางรูปธรรม จับต้องหรือสัมผัสได้

ทั้งนี้เพราะมนุษย์สามารถทราบโดยการสัมผัสด้วยประสาทหูหรืออื่น ๆ ประกอบกับการใช้ความคิด

5. ความคิดเชิงนามธรรม

เมื่อขยายความคิดให้ลึกซึ่งกว้างขวางไปอีก ก็จะได้ว่าต้นสัก คือ “ต้นไม้” ชนิดหนึ่ง หรือรู้ว่ากำหนัดเป็น “กำหนัด” คือ เป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนช่วยงานในระดับตำบลอย่างนี้เป็นแนวคิดไปทางนามธรรม (**abstract thinking**)

ความคิดเชิงนามธรรมเป็นความคิดแบบรวบยอด คือ กินความกว้างกว่า โดยคำนึงถึงประเภทมากกว่าแต่ละตัวอย่าง ความคิดเชิงนามธรรมมีลักษณะแห่งการเป็น **generalization** (ใช้ได้กว้าง ๆ โดยทั่วไป ๆ) มากกว่าการเจาะจง (**specificity**) เฉพาะเรื่องหรือเฉพาะตัว

ข้อถกเถียงเกี่ยวกับรูปธรรมและนามธรรมมีมาแต่สมัยดึกดำบรรพ์ เช่น ระหว่างเพลโตกับอริสโตเติล เพลโตอ้างว่าปัญญาของมนุษย์สามารถที่จะรู้ว่าอะไรเป็น “ต้นไม้” หรือ “รัฐบาล” ได้ โดยที่ไม่ต้องเป็นรูปธรรม คือ โดยไม่ต้องเห็นต้นมะม่วงหรือรัฐบาลจริง ๆ เลย อาริสโตเติล มีทัศนะตรงข้าม เขากล่าวว่านามธรรมจะอยู่ลอย ๆ ในปัญญามนุษย์ไม่ได้ นามธรรมต้องมีรูปธรรมเป็นองค์ประกอบอยู่ คือ ต้องมีต้นไม้จริง ๆ ก่อนจะสามารถมีมโนทัศน์ (ความคิดที่เป็นนามธรรม) “ต้นไม้” ได้หรือต้องมี นายดำเป็นกำหนัดเสียก่อน มโนทัศน์ “กำหนัด” จึงจะเกิด

6. อุดมการณ์

อุดมการณ์ (**ideology**) ตามที่ใช้กันอย่างกว้างขวางมีความหมายในภาษาไทย แตกต่างจากภาษาอังกฤษ คนทั่วไปมักใช้ศัพท์ “อุดมการณ์” ในความหมายคล้าย ๆ กันหรือเป็นความแทนศัพท์ “อุดมคติ” (**ideals**) ซึ่งไม่ตรงกับความหมายทางวิชาการ

อุดมการณ์เป็น “มโนทัศน์ หลาย ๆ มโนทัศน์ ซึ่งนำมาเกี่ยวโยงซึ่งกันและกัน ให้ดูว่าเป็นเหตุเป็นผลต่อกัน คือ เชิงปัจจัยการหรือเป็นปัจจัย “เหตุ” ปัจจัย “ผล” ต่อกันแบบไม่ลึกซึ้งนัก” คือ ขาดการสอดประสานเชิงตรรกวิทยา

(J.C. Johari. **Contemporary Political Theory**, New Delhi: Sterling Publishers,

1985, pp.217-218.)

อุดมการณ์มีลักษณะเป็นกลาง ๆ คือ อาจมีความหมายในทางดีหรือทางไม่ดีก็ได้ แต่อุดมคติมักหมายถึง สภาพการณ์ที่ดี คือ สภาพที่ควรมุ่งหวังและเชิดชู

ระดับตัวบุคคล อุดมคติมีความหมายเอนเอียงไปในทางบวก แต่อุดมการณ์เป็นศัพท์ที่มีความหมายไปในทางบวกหรือลบก็ได้ เช่น เมื่อพูดถึงอุดมการณ์เสรีประชาธิปไตยในประเทศไทยคนส่วนใหญ่ยอมรับอย่างแน่นอน แต่ในสหพันธ์รัสเซียย่อมพิจารณาไปในทางลบ

ศัพท์ **ideology** มีขึ้นในภาษาอังกฤษประมาณ 200 ปีเศษมาแล้ว คือ ในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์

ศัพท์นี้เกิดขึ้นในภาษาอังกฤษ ในปี ค.ศ.1796 โดยเทียบกับ ศัพท์ภาษา ฝรั่งเศส **ideologie** ซึ่งเสนอขึ้นมาก่อนแต่ในปีนั้นเช่นกัน โดยนักปรัชญาชื่อ Destutt de Tracy

(Raymond William. **Keywords: A Vocabulary of Culture and Society**, London: Fontana, 1983, pp.153-154.)

ความหมายเดิมเริ่มแรกของเดอเทรซี คือ เป็น “ศาสตร์แห่งความคิด” (**science of ideas**) เพื่อให้แตกต่างจากศาสตร์เดิม คือ อภิปรัชญา (**metaphysics**)

อุดมการณ์เกี่ยวข้องกับความสำเร็จ ในปัจจุบันมักถือกันว่าอุดมการณ์เป็นรูปแบบแห่งความคิด ซึ่งบุคคลมีความเชื่ออย่างแน่นแฟ้น อุดมการณ์อันประกอบด้วยมโนทัศน์ซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน เมื่อมีอยู่ในตัวบุคคลอาจขัดแย้งกันได้บ่อย ๆ

ตัวอย่าง คือ คนอเมริกันบางคนซึ่งนับถือศาสนาคริสต์นิกายออร์ทอดอกซ์ให้ปฏิบัติต่อบุคคลอื่นอย่างเสมอภาคกัน แต่ในทางปฏิบัติบุคคลนั้นอาจเห็นด้วยกับการแบ่งแยกผิวระหว่างคนผิวขาวกับคนผิวดำ ทั้งนี้โดยอาจหาทางออกให้ตนเองว่าเฉพาะในเรื่องนี้คำสอนหรืออุดมการณ์ทางศาสนาไม่เกี่ยว

ผู้ยึดถืออุดมการณ์ที่ว่าคนส่วนใหญ่จะต้องมีบทบาทในการปกครอง (**majority rule**) เมื่อเผชิญกับปัญหาที่ว่าจะต้องเจรจาความเมืองกับต่างประเทศ นโยบายและท่าทีแห่งการเจรจานั้นจะต้องเปิดเผยให้ราษฎรส่วนใหญ่ให้ทราบ แต่บุคคลผู้นั้นอาจกลับอ้างว่าเรื่องนี้เป็นข้อยกเว้นเพราะการเจรจาหรือการตกลงทำสนธิสัญญาจะต้องเป็นความลับและรู้กันเพียงในหมู่คนไม่กี่คนเป็นต้น

(L.T. Sargent. **Contemporary Political Ideologies**, 3rd ed., Homewood, 1975, p.8.)

อุดมการณ์เป็นเรื่องของท่าทีซึ่งมีอยู่แล้ว อุดมการณ์เป็นกลุ่มแห่งความคิด ซึ่งกำหนดท่าทีเป็นเจตคติ หรือทัศนคติ (attitudes) ของบุคคลต่อเรื่องต่าง ๆ ในสังคมภายในและภายนอกประเทศ ตัวอย่าง ได้แก่ อุดมการณ์ประชาธิปไตย ย่อมหมายถึงความทัดเทียมกันเชิงการเมือง การมีสิทธิ การมีเสรีภาพ และอื่น ๆ ซึ่งในความเป็นจริงย่อมไม่มีครบถ้วนแต่อย่างน้อยเป็นการกำหนดมาตรฐานหรือเกณฑ์กว้าง ๆ และรวมทั้งเป้าหมายที่จะบรรลุ

ในประวัติแห่งการพัฒนาประชาธิปไตยของหลายประเทศจะเห็นได้ว่ามีอุดมการณ์แห่งความเป็นประชาธิปไตยจริง แต่ใช้เวลานานนับร้อยปีกว่าจะบรรลุลักษณะที่ใกล้เคียงกับเป้าหมาย (R.R. Palmer. **The Age of Democratic Revolution**, Princeton University Press, 1970.)

ตัวอย่างแรก ได้แก่ ประเทศอังกฤษซึ่งสิทธิต่าง ๆ ของราษฎรเพิ่มมากขึ้นแบบวิวัฒนาการ เช่น การมีบทบัญญัติแห่งสิทธิ (Bill of Rights) และพระราชบัญญัติรัฐสภา (Parliament Act)

ตัวอย่างที่สอง ได้แก่ สหรัฐ อเมริกาซึ่งการขัดแย้งในเชิงอุดมการณ์ก่อให้เกิดสงครามกลางเมือง (Civil War) ระหว่างฝ่ายเหนือกับฝ่ายใต้ในกรณีการมีทาสและการเลิกทาส ประเด็นขัดแย้งเรื่องความทัดเทียมกันของบุคคลนี้มีปรากฏต่อมาอีกดังปรากฏในข้อเขียนหนังสือที่แพร่หลายมากของนักสังคม ศาสตร์สวีเดน ชื่อ **Gunnar Myrdal** เรื่อง ปัญหาคลื่นไม่เข้าคาย ไม่ออก หรือปัญหา ลำบากของ อเมริกา (Gunnar Myrdal. **An American Dilemma**.) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการขัดแย้งระหว่างเป้าหมายแห่งอุดมการณ์ของความเสมอภาคกับความเป็นจริงที่ยังมีการแบ่งแยกผิวอยู่

ตัวอย่างที่สาม ได้แก่ ประเทศฝรั่งเศสซึ่งมีการปฏิวัติใหญ่ในปี ค.ศ.1789 เพื่ออุดมการณ์ประชาธิปไตยโดยทุบทำลายระบบเดิมหรือโบราณราชย์ (อั้งเชียง เรจิม, **ancien régime**) แต่ปรากฏว่าผู้ที่อ้างว่าทำเพื่อประชาธิปไตยกลับกลายเป็นเผด็จการเสียเองจนมีความปั่นป่วนยุ่งเหยิงและนองเลือดในภายหลัง

อุดมการณ์มีลักษณะแห่งการนำไปปฏิบัติ หรือให้มีการกระทำด้วย ในสภาพแห่งการเป็น “ทฤษฎี” หรือเป็น “ปรัชญา” ยังคงความนิ่งเฉยอยู่ใน “ปัญญาปราสาท” หรือ “หอวิมานงาช้าง” แห่งวิชาการได้ แต่เมื่อความคิดทางการเมือง (หรือทางสังคม) มีลักษณะเป็นอุดมการณ์ย่อมมีความหมายคล้ายกับทฤษฎีของจักรพรรดินโปเลียน คือ **พร้อมที่จะต้องมีการกระทำหรือมีการปฏิบัติหรือมีการปฏิบัติการ (action-oriented)**

7. สามลักษณะและหน้าที่ประโยชน์ของอุดมการณ์ในยุคสมัยใหม่

7.1 อุดมการณ์ในยุคใหม่ตามความเห็นของนักวิชาการผู้หนึ่ง

(F.M. Watkins. **The Age of Ideology**, Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, 1964, pp.7-8.) มี 3 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

1) เป้าหมายหนักไปในทางเพ้อฝัน (utopian) อุดมการณ์สมัยใหม่เสนอภาพอนาคตอันสดใส เช่น ลัทธิฟาสซิสต์ในเยอรมนี มุ่งบรรลุความเป็น “เจ้ายุทธจักร” คือ ความเป็นใหญ่ในระยะเวลาอันยาวถึง 1,000 ปี

2) การเสนอแนวคิดเป็นแบบง่าย ๆ ไม่ลึกซึ้ง แนวคิดที่เสนอมักไม่ลึกซึ้ง และใช้ศัพท์ซึ่งมุ่งเรียกร้องให้เกิดความสนใจและผลักดันให้เกิดการกระทำ เช่น กล่าวถึงการเป็นปฏิปักษ์กันอย่างรุนแรงระหว่าง 1) พวกเรากับพวกเขา 2) มิตรกับศัตรู 3) เสรีชนกับทาสรับใช้ 4) ชนชั้นกรรมาชีพกับชนชั้นนายทุน 5) ผู้รักชาติกับทาสอาณานิคม ฯลฯ

3) แสดงความเชื่อมั่นในความสำเร็จ อุดมการณ์ยึดโยงอยู่กับความเชื่อและแรงศรัทธาดังนั้น จึงมีความมั่นใจว่าจะดำเนินการจนประสบผลสำเร็จไม่ว่าจะมีอุปสรรคและใช้เวลานานเพียงใดก็ตาม

7.2 หน้าที่ประโยชน์ของอุดมการณ์

อุดมการณ์มีหน้าที่ประโยชน์(แปลจาก **function**) ต่าง ๆ กัน ณ ที่นี้ยกมา 3 ประการใหญ่ ๆ

(Herbert M. Levine. **Political Issues Debated**, Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, 1982, pp.67-68.)

1) ประการแรก อุดมการณ์ช่วยทำให้เกิดความชอบธรรม (legitimize) ในระบบการปกครอง ในยุคแห่งสมบูรณาญาสิทธิราชย์ความเชื่อในอุดมการณ์ “เทวสิทธิ์” มีส่วนช่วยให้บ้านเมืองอยู่ในความเรียบร้อยเพราะราษฎรสามัญมีความรู้สึกว่าได้ถูก “ฟาลิซิด” ให้เป็นผู้ปกครอง หรือเป็นผู้นำในยุคที่อุดมการณ์ประชาธิปไตยเฟื่องย่อมมีสถาบันรัฐสภาและอื่น ๆ เพื่อแสดงให้เห็นว่าราษฎรมีบทบาทในการปกครองอย่างน้อยก็โดยทางอ้อม หรือโดยมีสิทธิเลือกตั้งเพียงนาน ๆ ครั้งก็ตาม

2) ประการที่สอง อุดมการณ์ช่วยทำให้เกิดความชอบธรรมสำหรับการเรียกร้องหรือปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม บางกลุ่มรู้สึกว่าจะตนเองจะได้รับผลประโยชน์จากการที่รัฐบาลมีบทบาทน้อยโดยปล่อยให้ปัจเจกชนมีบทบาทมากย่อมสนับสนุนแนวคิดแบบที่ตนต้องการ เช่น ระบบเสรีนิยมแบบเก่า (classical liberalism) บางกลุ่มอาจ

ต้องการเป็นอิสระเต็มที่จนถึงขนาดสนับสนุนให้มีอุดมการณ์แบบ **อรรถนิยัม (anarchism)** คือไม่ให้มีองค์การทางการเมืองระดับชาติ

3) **ประการที่สาม อุดมการณ์ช่วยให้ล้มเลิกความชอบธรรมของระบบการเมือง** อุดมการณ์มีหน้าที่ประโยชน์ทั้งในทางบวกและทางลบ ในทางลบ คือ สามารถบ่อนทำลายระบบการเมืองการปกครองที่มีอยู่เดิมได้ ตัวอย่าง ได้แก่ อุดมการณ์ชาตินิยมสามารถทำลายระบบจักรวรรดินิยม (**imperialism**) ลงได้ อีกตัวอย่างหนึ่ง ได้แก่ กรณีของอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ ซึ่งแผ่อิทธิพลได้ไพศาลเริ่มตั้งแต่การปฏิวัติบอลเชวิค (**Bolshevik Revolution, 1917**) โดยเลนิน อันเป็นผลให้รัสเซียเปลี่ยนระบบการปกครองจากระบบกษัตริย์โดยมีซาร์ (**Czar**) เป็นประมุขมาเป็นระบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์

ต่อมาเลนินได้จัดตั้งองค์การ **คอมมิวนิเตอร์น (Comintern)** คือ Communist International อันมีจุดมุ่งหมายเพื่อแพร่ขยายอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ทั่วโลกและได้มีอิทธิพลมากต่อการที่หลายประเทศในยุโรปตะวันออกกลายเป็นประเทศ สังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ภายหลังมหาสงครามโลกครั้งที่ 2 ผู้นำลัทธิคอมมิวนิสต์ได้สามารถยึด **ประเทศจีน** ได้โดยการนำของเหมาเจ๋อตง และขับไล่ฝ่ายก๊กมินตั๋ง ไปอยู่ ณ เกาฟอร์โมซา หรือไต้หวันจนทุกวันนี้

8. ทฤษฎี

เปรียบกับอุดมการณ์ กลุ่มหรือชุดแห่งความคิดที่รวมกันขึ้นเป็นอุดมการณ์ ซึ่งแพร่หลายในหมู่ประชาชนมักเป็นระดับที่พื้น ๆ มีความขัดกันอยู่บ่อย ๆ ตัวอย่าง คือ อุดมการณ์ประชาธิปไตยมักเข้าใจกว้าง ๆ ว่ารัฐบาลเป็นของ, โดย และเพื่อประชาชน โดยไม่ทราบถึงความหมายจริง ๆ เป็นอย่างไรอย่างล้าลึก ในแง่ของการวิเคราะห์เรื่อง 1) สิทธิธรรมชาติ 2) สัญญาประชาคมหรือ 3) เรื่อง อื่น ๆ การรู้แบบอุดมการณ์เกี่ยวกับลัทธิคอมมิวนิสต์ คือ เข้าใจกว้าง ๆ ว่าอุดมการณ์คอมมิวนิสต์เกี่ยวกับ 1) การไม่ให้มีทรัพย์สินสมบัติเป็นของเอกชน 2) การไม่ส่งเสริมศาสนา เป็นต้น ความเชื่อแบบอุดมการณ์มักเป็นในรูปของการมีอุปาทาน ยึดมั่นติดอยู่กับคำขวัญ หรือคำโฆษณาซ้ำ ๆ ซาก ๆ (**slogans**) โดยที่ไม่เข้าใจความหมายต่อแท้

การรู้ขั้นทฤษฎี คือการรู้วามโนทัศน์กลุ่มหนึ่งมีความเกี่ยวพันเป็นเหตุเป็นผล (ปัจจัยการ) กันอย่างไร เช่น ทฤษฎีประชาธิปไตย อาจประกอบด้วยมโนทัศน์ คือ 1) สิทธิธรรมชาติ 2) สัญญาประชาคม 3) อำนาจอายในขอบเขต 4) กฎหมายที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่าง 5) สภาผู้แทน 6) เสรีภาพในการพูด การเลือกตั้ง เป็นต้น

ความสัมพันธ์เชิงปัจจัยการ คือ เป็นเหตุเป็นผลเป็นปัจจัยต่อกัน (causal relations) ต้องลึกซึ้งหลักแหลมเพียงพอ จึงเข้าข่าย**ทฤษฎี** การกล่าวแต่เพียงว่าประชาธิปไตย คือ รัฐบาลที่ทำประโยชน์ให้แก่คนทั่วไป หรือประชาธิปไตย ได้แก่ รัฐบาลของ โดย และเพื่อ ประชาชน เป็นการพูดแบบเล่น**คารม**หรือเป็นการอธิบายประชาธิปไตยเพียง**ชั้นอุดมการณ์** **พื้น ๆ** หากเป็นอุดมการณ์ในลักษณะที่เป็น “**ลัทธิ**” หรือ “**ism**” เช่น “**เสรีนิยม**” (liberalism) และ “**อนุรักษนิยม**” (conservatism) ย่อมมี**แนวโน้มใกล้เคียง**

ทฤษฎีประชาธิปไตยในระดับ**ทฤษฎี**จะต้องมีการวาง**โมทัศน์พื้นฐาน**เสียก่อน แล้วจึงค่อยเพิ่ม**โมทัศน์อื่น ๆ** เข้าไป คือ เป็น**เสมือน**อริฐที่ค่อยก่อตัวสูงขึ้น และเป็น**โครงสร้างที่สอดคล้อง**ประสาน**สมส่วนกัน** ขึ้นอยู่กับ**เหตุผลหรือตรรกวิทยา** ซึ่งแสดงความเกี่ยวเนื่องของ**โมทัศน์ต่าง ๆ**

9. **ปรัชญา (philosophy)**

มีรากศัพท์จากภาษากรีกแปลว่า “**ความรักในความฉลาด**” หรือ “**ความรักในความรอบรู้**” (love of wisdom) เกี่ยวกับ 1) **ธรรมชาติของสรรพสิ่ง**และ 2) **เหตุของธรรมชาติเหล่านั้น** (Williams, **op.cit.**, p.235.) การ**รู้ชั้นปรัชญา** เป็นการ**รู้ทำนองเดียวกัน**กับการ**รู้ทฤษฎี** แต่สูงกว่าในความหมายว่ามี “**ความลึกซึ้ง**” หรือ “**ความลุ่มลึก**” มากกว่าและเกี่ยวข้องกับ**ศาสตร์อื่น ๆ** ด้วย **ปรัชญา**เป็นเรื่องของการ**คิดพิจารณา (reflection)** และการทำให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง แต่ “**อุดมการณ์**” ให้ความสนใจกับการ**กระทำ**

(Preston King and B.Parekh eds. **Politics and Experience**, Cambridge, 1959, p.351; cf. Johari, **op.cit.**, p.215.)

ตัวอย่าง คือ ในระดับ “**ทฤษฎี**” ทาง**รัฐศาสตร์** อาจกล่าวว่า**พรรคการเมือง**ในระบบ**พหุพรรค** มี**แนวโน้มที่จะ**วิวัฒนาการกลายมาเป็นระบบ**สองพรรค**

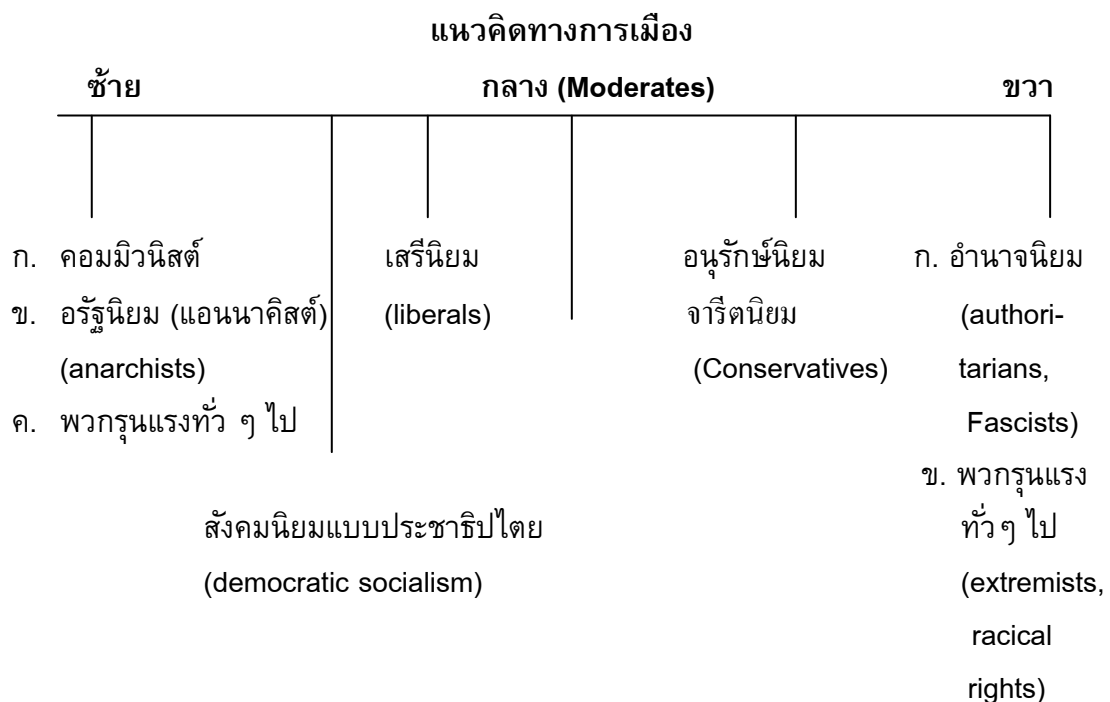
หากเป็นระดับ “**ปรัชญา**” อาจกล่าวว่า หลังจาก**พิจารณาศาสตร์หลาย ๆ สาขา**แล้วปรากฏว่ามี**แนวโน้มที่**ของทุกอย่างจะเข้าสู่**ระบบแห่งการเป็น “สอง”** หรือ **ทวินัย** เช่น 1) ในระบบ**ครอบครัว**ก็มี**สามีภรรยา** 2) ในระบบ**การศึกษาก็มีครูกับศิษย์** 3) ในระบบ**ศาสนาหรือจริยธรรม**ก็มี**ความดีกับความชั่ว** 4) ใน**ภาวะทางภูมิศาสตร์**ก็มี**ร้อนกับหนาว หรือกลางวันกับกลางคืน** เป็นต้น

ปรัชญาตะวันตกมีในข้อเขียนส่วนใหญ่ของ 1) เพลโต 2) งานเขียนเรื่องอภิปรัชญา และเรื่อง **Nichomachean Ethics** ของอริสโตเติล และเมธีอีกหลาย ๆ คน รวมทั้งของ 3) St. Thomas Aquinas 4) Descartes 5) Locke ประเด็นหลัก ๆ ของปรัชญาตะวันตก มีการเขียนและวิเคราะห์ไว้ก่อนแล้วโดยเพลโต ดังที่นักปรัชญาอังกฤษ ชื่อ **Alfred North Whitehead** กล่าวว่า ข้อเขียน เกี่ยวกับปรัชญาในยุคหลัง ๆ เป็นเพียง “เชิงอรรถ” (**footnotes**) คือ “คำอธิบายเพิ่มเติม” หรือ “ข้อสังเกต” หรือ “ข้อแม่” อันเป็นการ “เสริมต่อ” สิ่งที่ได้ผ่านการวิเคราะห์โดยมหาปราชญ์เพลโตมาก่อนแล้วเป็นส่วนใหญ่

(Antony Flew ed. **A Dictionary of Philosophy**, London: Pan Books, 1979, pp. VII-VIII.)

10. การแบ่งประเภทของความคิดทางการเมือง

อาจแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ เช่น 1) โดยระบุเป็นแต่ละรายชื่อ เช่น ระบุว่าเป็น ชาตินิยม จักรวรรดินิยม เสรีนิยม ปัจเจกชนนิยม (individualism) อนุรักษนิยม ประชาธิปไตย และเผด็จการ หรือ 2) อาจแบ่งความคิดทางการเมืองออกเป็นสองประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ 1) กลุ่มประชาธิปไตย เช่น ลัทธิเสรีนิยม 2) กลุ่มซึ่งไม่ใช่ประชาธิปไตย คือ ระบบฟาสซิสต์และแบบคอมมิวนิสต์ แนวการแบ่งประเภทที่นิยมกันมาก คือ การจัดออกเป็นแบบซ้าย กลาง และขวา ดังแผนภูมิต่อไปนี้

สาเหตุแห่งการแบ่งอุดมการณ์หรือทฤษฎีเป็นซ้ายและขวา เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ คือ ภายหลังการปฏิวัติใหญ่ในฝรั่งเศส ค.ศ.1789 มีการประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ (**French National Assembly**) ปรากฏว่าสมาชิกรวม (เรียกว่า **deputies**) ผู้มีแนวคิดแตกต่างกันได้จับกลุ่มนั่งแยกกัน กล่าวคือ 1) ผู้ที่ต่อต้านอำนาจรัฐโดยเฉพาะระบบกษัตริย์นั่งด้านซ้ายสุดของประธาน 2) ผู้ที่สนับสนุนกษัตริย์นั่งอยู่ขวาสุด และ 3) ผู้นำแนวคิดแบบกลาง ๆ นั่งอยู่ตรงกลาง

ในรัฐสภาฝรั่งเศส และแห่งอื่น ๆ ในปัจจุบัน การนั่งประชุมก็ยังมักเป็นแบบสมัยของปฏิวัติใหญ่ในฝรั่งเศส กล่าวคือ สมาชิกฝ่ายรัฐบาลจะนั่งอยู่ทางขวามือของประธานสภา และฝ่ายค้านจะนั่งทางซ้ายมือของประธานในที่ประชุม

ความคิดทางการเมืองแบบซ้าย (left, leftist) หมายถึง จุดหมายปลายทางที่จะให้รัฐมีอำนาจน้อยหรือไม่มีอำนาจเลย (คือเท่ากับไม่มีรัฐ) และเน้นความสำคัญของปัจเจกชนหรือเอกบุคล จุดหมาย คือ ประสงค์ให้พลเมืองมีสิทธิเสรีภาพเต็มที่ แนวคิดแบบซ้ายไม่ให้ความสำคัญกับ “หน้าที่พลเมือง” แต่เน้น “หน้าที่ของรัฐ” ที่จะให้บริการต่อพลเมือง อุดมการณ์แบบซ้ายตั้งจุดหมายปลายทางไว้คือ เสรีภาพและสิทธิของปัจเจกชน แต่ในระหว่างทางหรือในระยะเวลาซึ่งที่ยังไม่บรรลุเป้าหมายนั้น อาจใช้วิธีการที่ตรงกันข้ามกับอุดมการณ์บั้นปลายของตน คือ การใช้อำนาจรัฐบังคับปัจเจกชน ตัวอย่างสำคัญ ได้แก่ อุดมการณ์แบบคอมมิวนิสต์

11. ลัทธิคอมมิวนิสต์

เจ้าตำรับลัทธิคอมมิวนิสต์ คือคาร์ล มาร์กซ์ (**Karl Marx, 1818-1883**) มาร์กซ์ เป็นชาวเยอรมัน เชื้อสายยิว

(Carlton C. Rodee, et al. **Introduction to Political Science**, 4th ed., New York: McGraw-Hill, 1993, p.77.)

ผู้ที่เกี่ยวข้องในทางตรงข้าม คือ

เฮเกล ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้สถาปนาสำนักปรัชญาที่เรียกว่า “อุดมคตินิยมยุคใหม่”—**modern idealism** (Scruton, **op.cit.**, p.198.) เฮเกลให้ความสำคัญกับสภาวะทางนามธรรม คือ ความคิดอย่างมาก เขาถือว่า ความคิดเป็น “โครงสร้างส่วนล่าง” (**infra-structure**) ซึ่งมีอิทธิพลต่อความเป็นไปของ “โครงสร้างส่วนบน” (**super-structure**) อันได้แก่ สภาวะทางเศรษฐกิจ สภาวะทางสังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งสภาวะทางด้านการเมือง การปกครอง

มาร์กซ์ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดบางอย่างของเฮเกิล แต่เขามองภาพกลับกัน คือ เขาเห็นว่าสภาวะทางวัตถุต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องราวทางเศรษฐกิจมีลักษณะเป็น “โครงสร้าง ส่วนล่าง” ซึ่งมีอิทธิพลต่อความคิดและความเชื่อทางนิตินิติการ

ในปี ค.ศ.1942 มาร์กซ์ได้งานกับหนังสือพิมพ์เยอรมันฉบับหนึ่ง แต่ข้อเขียนของเขามีส่วนทำให้หนังสือพิมพ์ฉบับนั้นถูกถอนใบอนุญาต ในปีต่อมาเขาไปศึกษาสังคมนิยม ณ กรุงปารีส แต่ภายหลังได้ย้ายไปอยู่ประเทศอังกฤษตั้งแต่ ค.ศ.1849 จนตลอดอายุขัย ผู้ที่ช่วยเหลือมาร์กซ์ ทั้งในด้านการเงินและผลงานเขียน ได้แก่ นักธุรกิจชาวเยอรมันชื่อ ฟรีดริค เอ็งเงิลส์ (Friedrich Engels, 1820-1895) บุคคลทั้งสองมีบุคลิกภาพต่างกันมาก แต่ก็สามารถทำงาน ทำงานและร่วมมือกันได้ นับเป็นเรื่องที่น่าแปลกมาก คาร์ล มาร์กซ์ประมาณอายุอยู่ตลอดเวลา ในขณะที่ตนเองต้องพึ่งพาเงินทองจากนายทุนเองเอ็งเงิลส์

มาร์กซ์เป็นคนไม่มีระเบียบ แต่งตัวแบบเซย ๆ และรูปร่างล่ำสัน แต่เอ็งเงิลส์เป็น คนรูปร่างสูง ผิวกวามาร์กซ์ และชอบใช้ชีวิตแบบสบาย ๆ

(Robert L. Heilbroner. **The Worldly Philosophers**, rev.ed, New York : Simon and Schuster,1961, pp.115-116.) มาร์กซ์มีรายได้บ้างจากการเขียนบทความส่งไปลงใน หนังสือพิมพ์อเมริกันชื่อ **New York Tribune** และเคยสมัครทำงานเป็นเสมียนที่สถานีรถไฟ ของอังกฤษแต่ถูกปฏิเสธเพราะว่าลายมือเขียนของมาร์กซ์อ่านยากมาก

(Heilbroner, **op.cit.**, pp.115-116.)

หนังสือของมาร์กซ์ (และเอ็งเงิลส์ในบางส่วน) ซึ่งมีอิทธิพลต่อความเป็นไปของสังคม การเมืองของโลกได้แก่ หนังสือชื่อ 1) **ทุน (Capital)** และ 2) **คำปฏิญญาคอมมิวนิสต์ หรือคำ ประกาศคอมมิวนิสต์ (Communist Manifesto)**

มาร์กซ์กล่าวว่า “ความคิด” และสภาพนามธรรมโดยทั่วไป มีอิทธิพลน้อย และถูก กำหนดโดยเศรษฐกิจโดยสังคมและโดยการเมือง แต่กลับมีปรากฏการณ์ในทางตรงกันข้าม กล่าวคือ “ความคิดของมาร์กซ์” (**Marxism**) มีอิทธิพลอย่างมหาศาลต่อการตื่นตัวของ การ ปฏิวัติใหญ่ในรัสเซียในปี ค.ศ.1917

หลักการในคำปฏิญญาคอมมิวนิสต์ในสายตาคนยุคปัจจุบันอาจดูพื้น ๆ แต่ยุคนั้นมี ลักษณะเป็นของใหม่ หรือเป็น “การปฏิวัติ” แนวคิดแบบเก่า ๆ คำปฏิญญาคอมมิวนิสต์ ประกอบด้วย 8 หลักการ ดังต่อไปนี้ คือ

1) การยึดที่ดินเป็นของรัฐและการใช้ค่าเช่าจากที่ดินเหล่านั้นเพื่อเป็นค่าใช้จ่าย ของรัฐ(ระหว่างที่ยังไม่บรรลุความเป็นสังคมคอมมิวนิสต์)

2) ภาษีเงินได้ที่เก็บเป็นอัตราส่วนที่สูงขึ้นเมื่อรายได้สูงขึ้นหรือที่เรียกว่า“ภาษีอัตราส่วนก้าวหน้า” หรือ “**ภาษีก้าวหน้า**” (**progressive tax**) เช่น หากมีรายได้ปีละ 30,000 บาท เก็บภาษีร้อยละ 10 แต่หากมีรายได้ปีละ 50,000 บาท เก็บภาษีร้อยละ 12 และหากมีรายได้ปีละ 500,000 บาท เก็บภาษีในอัตราร้อยละ 20 เป็นต้น

- 3) ยกเลิกสิทธิในมรดก
- 4) ให้มีศูนย์กลางสินเชื่อโดยการจัดตั้งธนาคารของรัฐ
- 5) กิจการขนส่งเป็นของรัฐ
- 6) ให้รัฐเป็นเจ้าของโรงงานมากยิ่งขึ้นและให้มีการแบ่งสรรที่ดินใหม่
- 7) ให้เป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องทำงาน
- 8) ให้มีการศึกษาของรัฐแก่เด็กทุกคน และไม่ให้มีการใช้แรงงานเด็ก

12. ชุมชนแบบคอมมิวนิสต์

ลัทธิคอมมิวนิสต์ มองโลกในแง่ของการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ซึ่งถูกผลักดันโดยพลังวัตถุโดยเฉพาะพลังทางเศรษฐกิจ

(David Mc Lellan. **Karl Marx: His Life and Thought**. New York: Harper, Row, 1973.)

มาร์กซ์เรียกทฤษฎีของเขาว่า **วิภาษวิธีทางวัตถุ (dialectical materialism)** หลักใหญ่ก็คือ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (รวมทั้ง 1) ความคิด 2) รูปแบบ และ 3) เนื้อหาสาระทางวรรณกรรม 4) สถาบันต่าง ๆ เช่น ครอบครัว ศาสนา การศึกษา) เป็นผลลัพธ์มาจากแรงผลักดันทางวัตถุโดยเฉพาะทางเศรษฐกิจ

แรงกระตุ้นของการเปลี่ยนแปลง คือ การขัดแย้ง (รายละเอียดเพิ่มเติมมีอยู่ในส่วนอื่นของหนังสือนี้ คือ ที่ว่าด้วย ลัทธิอำนาจนิยมแบบเบ็ดเสร็จฝ่ายซ้าย)

ตามทฤษฎีของคาร์ล มาร์กซ์ โลกได้ผ่านและจะต้องผ่านยุคต่าง ๆ คือ **1) ยุคคอมมิวนิสต์แบบดั้งเดิม (primitive communism)** คือ คอมมิวนิสต์ในยุคดึกดำบรรพ์ซึ่งการอุตสาหกรรมยังไม่มียุคแบบดั้งเดิม คือ สมัยที่มนุษย์ยังไม่เจริญ ไม่มีสมบัติส่วนตัว ไม่มีระบบครอบครัวของที่หามาได้ถือเป็นของกลาง **2) ยุคทาส 3) ยุคศักดินา 4) ยุคนายทุน 5) ยุคสังคมนิยมแบบมาร์กซ์**

ในชุมชนแบบคอมมิวนิสต์ หมายถึง การไม่ให้มีทรัพย์สินเป็นของส่วนตัว แต่ให้ทรัพย์สินทั้งหลายเป็นของกลาง หรือของสาธารณะ (**common ownership**) คือ ของประชาชนทั้งหมดไม่มีสภาพเป็น “ของส่วนตัว” การกำหนดให้“ทรัพย์สินเป็นของ

ส่วนรวม” เป็นเพียงลักษณะหนึ่งของชุมชนแบบคอมมิวนิสต์ อีกลักษณะหนึ่ง ได้แก่ ผลงานหรือผลผลิตอันเกิดขึ้นจากการเป็นสมาชิกของชุมชนนั้นยังตกเป็นของกลางด้วย

ชุมชนคอมมิวนิสต์ ในระดับเล็ก ๆ คือ เป็นเสมือนสมาคมซึ่งมีผู้สนใจเข้าเป็นสมาชิกโดยมีทรัพย์สินและผลงานเป็นของกลางอย่างที่เรียกว่า “คอมมูน” มีผู้เสนอและทดลองปฏิบัติมาเป็นเวลาช้านานแล้ว ต่อมามาร์กซ์สนับสนุนให้มีมากขึ้น

ในปี ค.ศ.1871 ในประเทศฝรั่งเศสได้มีลูกฮือขึ้นเพื่อจัดตั้งคอมมูนสำหรับกรุงปารีส กลุ่มที่ดำเนินการเรียกตนเองว่า “Communards” ซึ่งอาจแปลได้ว่า “ผู้นิยมชุมชนคอมมูน” กลุ่มนี้ต้องการให้มีการปกครองในระดับนคร (city) โดยมีราษฎรทุกคนเป็นเจ้าของ แต่ไม่เป็นผลสำเร็จในประเทศฝรั่งเศส

ภายหลังการปฏิวัติรัสเซียเข้าสู่ความเป็นคอมมิวนิสต์ในปี ค.ศ.1917 มีการจัดตั้งคอมมูนขึ้นเป็นแบบเกษตรกรรมซึ่งต่อมากลายเป็น “นารวม” (collective farms) (Scruton, op.cit., p.79.)

ต่อมาเมื่อมีการปฏิวัติในจีน เหมา เจ๋อตง ได้นำระบบคอมมูนไปใช้ โดยแต่ละคอมมูนจะมีสมาชิกประมาณ 30,000 คน การจัดตั้งคอมมูนในจีนมุ่งที่จะให้เป็นองค์การหรือหน่วยงาน ซึ่งแทนที่หน่วยงานบริหารระดับท้องถิ่นซึ่งเคยมีมาในอดีต กิจกรรมทั้งทางด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมจัดเป็นแบบคอมมูน การจัดการดำเนินไปแบบรวม ดังนั้น การทำงานจะเป็นไปโดยแบ่งเป็น “ทีมแห่งการผลิต” (production team) ต่าง ๆ กัน โดยระดับลดหลั่นกันคล้ายการจัดองค์การทางทหาร

(Plano, et al., p.69.)

กล่าวคือเป็นหน่วยแบบ squad, company, battalion และ regiment เป็นต้น ภายหลังการมรณกรรมของเหมา เจ๋อตง และการขึ้นสู่อำนาจของเติ้ง เสี่ยว ผิง ความสำคัญของระบบนารวมหรือคอมมูนได้ลดลงไปมาก

13. ชุมชนคิบบูทซ์

ชุมชนนารวมนี้มีลักษณะคล้ายกับชุมชนคิบบูทซ์ (kibbutz) ซึ่งมีปรากฏอยู่เป็นบางส่วนในประเทศอิสราเอล จุดเริ่มต้นที่นำมาใช้อย่างเป็นทางการ คือ ปี ค.ศ.1909

คิบบูทซ์เริ่มจากการรวมตัวขึ้นโดยเน้นหนักทางด้านการเกษตรกรรมโดยการร่วมมือกันระหว่างสมาชิก คล้าย ๆ กับแนวคิดของขบวนการสหกรณ์ (cooperative movement) ซึ่งเห็นว่าการผลิต การจำแนกแจกจ่ายและการบริโภคควรเป็นเจ้าของและดำเนินการบริหารโดยสหกรณ์ นิคม “แบบสหกรณ์” มีในอิสราเอล เรียกว่า โมชาฟ (moshav)

การเป็นชุมชนคิบบุทซ์มีลักษณะเอนเอียงไปในทางคอมมิวนิสต์ กล่าวคือ 1) สมาชิกอยู่ร่วมกันโดยมีเคสหากลาง 2) มีการทำงานโดยไม่ได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินตรา สมาชิกได้รับปัจจัย 4 พร้อมมูล แต่ไม่มีเป็นเจ้าของทรัพย์สินส่วนตัว ยกเว้นบางรายการ คิบบุทซ์พยายามลดความสำคัญของครอบครัว โดยให้มีการเลี้ยงดูโดยสถานรับเลี้ยงเด็กให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เพื่อลดความผูกพันของสมาชิกภายในครอบครัวโดยเฉพาะพ่อแม่กับลูก การเป็นสมาชิกของชุมชน “สังคหคาม” เป็นไปโดยสมัครใจ ดังนั้น จึงสามารถถอนตัวออกไปประกอบอาชีพและมีเคสหกลางของตนเองได้ คิบบุทซ์มีขนาดแตกต่างกันมาก บางแห่งอาจเล็กเพียงประมาณ 100 คน และบางแห่งอาจมีสมาชิกถึง 2,000 คน

(Leonard Broom, et al. **Sociology**, 7th ed., New York: Harper and Row, 1981, pp.329-333.)

ในระยะสถาปนาประเทศอิสราเอลมีคนยิวจากยุโรปกลางและยุโรปตะวันออก เข้าร่วมในการจัดตั้งและเป็นสมาชิกของคอมมูนอันเป็นการรวมตัวกันแบบคอมมิวนิสต์ ในปัจจุบันความเป็นรัฐประชาชาติของอิสราเอลดูจะแน่นแฟ้นดี

การเป็นสมาชิกคิบบุทซ์เคยมีความสำคัญทางการเมืองมาก เป็นการแสดงความพยายามร่วมกันเพื่อส่งเสริมประเทศอิสราเอลซึ่งเพิ่งเป็นประเทศในปี ค.ศ.1948 ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ในปัจจุบันสมาชิกคิบบุทซ์ได้ลดน้อยลงกว่าเดิมมาก เพราะความรู้สึกว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องอุทิศตนเองและครอบครัวอย่างเต็มที่เหมือนเดิมอีกต่อไป

14. ทฤษฎีมาร์กซ์ : ภาษาวีธี

ลัทธิคอมมิวนิสต์หรือทฤษฎีมาร์กซ์นิยม เห็นวัตถุนิยมเชิงวิภาษ(dialectical materialism) คาร์ล มาร์กซ์ ผู้ตั้งทฤษฎีคอมมิวนิสต์มีความเห็นว่าสิ่งที่มียุติพลเหนือชีวิตมนุษย์มากที่สุด ได้แก่ “วัตถุ” “จิต” หรือ “ความคิด” ถือว่าได้รับอิทธิพลจากสภาวะทางวัตถุ ความคิดความชั่วในทฤษฎี คาร์ล มาร์กซ์ ดีค่าออกมาในรูปของวัตถุ

ลัทธิวัตถุนิยม ถือว่าสิ่งที่ทำให้มนุษย์มีความสุข คือ ปัจจัยทางเศรษฐกิจดี คือ ร่ำรวยหรือมีทรัพย์สินสมบัติมาก ส่วนอารมณ์ ความรู้สึก ความรัก จินตนาการ ปรัชญา ความเชื่อ หรือศรัทธาไม่ได้มีความหมายสำคัญต่อมนุษย์ในสายตาของลัทธินี้ ทั้งนี้ตรงกันข้ามกับหลักพุทธศาสนาหรือศาสนาต่าง ๆ ซึ่งเน้น “จิตนิยม” (spiritualism) มากกว่าวัตถุนิยม

มโนทัศน์สำคัญของทฤษฎีมาร์กซ์ ได้แก่ “ภาษาวีธี” (dialectic) เดิมศัพท์นี้ตั้งแต่มัยกรีกโบราณโดยเฉพาะสมัยซอกratesและเพลโต หมายถึง การถกปัญหาหรือการ

สนทนาโต้ตอบ (dialogue) เพื่อซักถามและตีความให้กระจ่างเพื่อให้ข้อขัดแย้งหมดไป หรือเพื่อบรรลุถึงซึ่งความจริง แต่มาร์กซ์ใช้ในความหมายแตกต่างไป กล่าวคือ

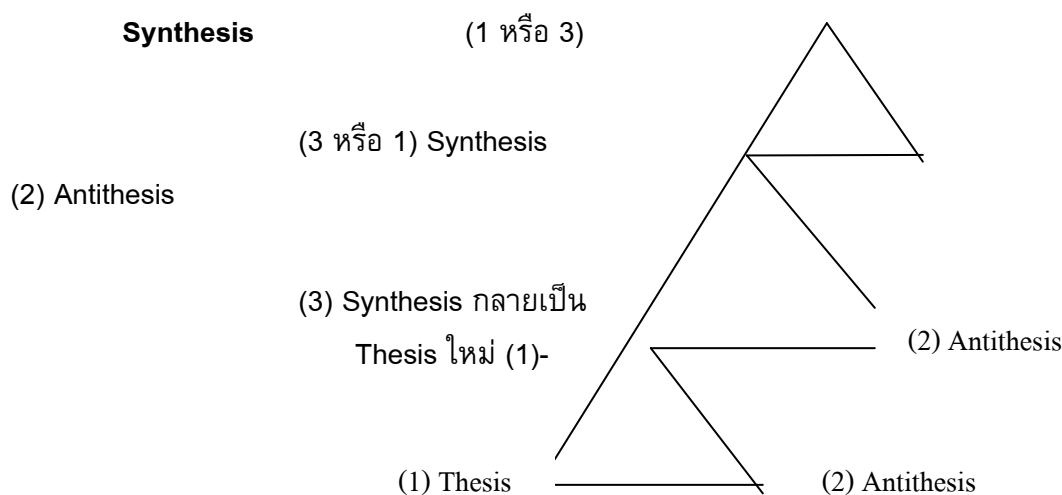
มาร์กซ์ ใช้ศัพท์วิภาษวิธีตามการใช้ของ G.W.F. Hegel (1770-1831) นักปรัชญาเยอรมัน (Lyman T. Sargent. **Conemporary Political Ideologies**, 3rd ed., Homewood, Illinois: Dorsey, 1975, p.82.)

1) **ธีซิสหรือเธซิส thesis** เป็นสถานภาพหรือตำแหน่งที่ 1 (**first position**) ได้แก่ สิ่งที่มีหรือเป็นอยู่แล้ว (อาจแปลให้จำง่าย ๆ ว่า “กริยา” หรือจุดยืน)

2) **แอนติธีซิส antithesis** เป็นสถานภาพหรือตำแหน่งที่ 2 (**second position**) ได้แก่ สิ่งตรงข้ามหรือขัดแย้งกับสิ่งที่มีหรือเป็นอยู่แล้ว (อาจแปลให้จำง่าย ๆ ว่า “ปฏิกริยา” หรือจุดแย้ง)

3) **ซินธีซิส synthesis** เป็นการสังเคราะห์จัดเป็นตำแหน่งที่สาม เพื่อได้ความจริงจากสิ่งที่ตรงข้าม (tuth of the opposites) ได้แก่ ผลแห่งการปะทะกันของสองสิ่งแรก (อาจแปลให้จำง่าย ๆ ว่า “สหกริยา” หรือ จุดยุบ) กระบวนการปรากฏดังรูปต่อไปนี้

จุดเริ่มต้น **thesis** นั้น บางครั้งจะเห็นว่า เป็น **syn** (thesis) การมี **syn** ข้างหน้า thesis หมายความว่าก่อนหน้าที่จะมีสภาพเป็น thesis (จุดยืน) นี้ เป็นผลลัพธ์มาจากการเป็นจุดยุบรวม (**synthesis**) มาก่อนแล้ว

ภาพแสดงกระบวนการไดอะเลคติก

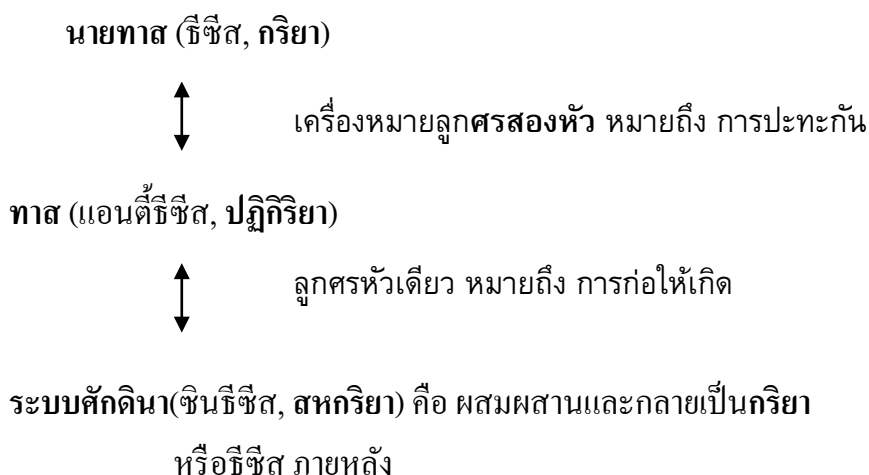
15. ทฤษฎีไดอะเลคติกหรือวิภาษวิธีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเมือง

รูปแบบของการปกครองในทฤษฎีมาร์กซ์ขึ้นอยู่กับภาวะทางวัตถุ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเกิดขึ้นเพราะการเปลี่ยนแปลงในทางวัตถุ (โดยเฉพาะสภาวะทางเศรษฐกิจ) ลัทธิคอมมิวนิสต์ถือว่าเมื่อศักดินาถึงจุดอิมพัลส์ ย่อมทำให้ระบบการเมืองแบบศักดินาเปลี่ยนไปด้วย คือ ทำให้เริ่มเข้าสู่ยุคทุนที่มีอำนาจทางการเมือง (ระบบทุนนิยม) การเมือง คือ การต่อสู้ระหว่างชนชั้น (class struggle, class warfare) คือ 1) ในระบบทาส มีการต่อสู้ระหว่างนายกับทาส (masters and slaves) 2) ในระบบศักดินา มีการต่อสู้ระหว่างเจ้าขุนมูลนาย (feudal lords) กับไพร่ (serfs) 3) ในระบบทุนนิยม มีการปะทะกันระหว่างนายทุนกับชนชั้นกรรมาชีพ

มาร์กซ์ ถือว่าระบบทุนนิยมเป็นผลลัพธ์ (ซินธิซิส หรือสหกริยา) ของการต่อสู้ระหว่างระบบทาส (ธิซิส) และระบบศักดินา (แอนตี้ธิซิส) ในลัทธิทุนนิยมนั้น มาร์กซ์ ถือว่ามีการต่อสู้กันระหว่างนายทุน (ธิซิส หรือกริยา) กับกรรมกร (แอนตี้ธิซิส หรือปฏิกริยา) การเป็นซินธิซิส คือ มีระบบสังคมเกิดขึ้น อันได้แก่ ระบบคอมมิวนิสต์

มาร์กซ์กล่าวว่า สังคมมนุษย์ผ่านขั้นตอนแห่งการเปลี่ยนแปลง 5 รูปแบบด้วยกัน ดังนี้ 1) ระบบคอมมิวนิสต์ดั้งเดิม (แบบกสิกรรม, ไม่มีการต่อสู้ระหว่างชนชั้น) 2) สภาพทางเศรษฐกิจเปลี่ยน ทำให้ระบบคอมมิวนิสต์แบบดั้งเดิมเปลี่ยนเข้าสู่ระบบนายทาสกับทาส

กระบวนการ ไต-อะ-เล็ก-ติก ของมาร์กซ์ เป็นดังต่อไปนี้

สภาพทางเศรษฐกิจไม่อยู่นิ่งเปลี่ยนแปลงอีก ทำให้ระบบทาสคลอนแคลน จนเกิดเป็นระบบศักดินา, ซึ่งภาพจะปรากฏดังนี้

เจ้าขุนมูลนาย(ธิดีศ, กริยา)

ไพร่ (ปฏิกิริยา)

ลัทธินายทุน (สหกริยา)

สภาพทางเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงต่อไปอีก จึงทำให้ระบบนายทุนเปลี่ยนเป็นระบบสังคมนิยม

นายทุน(กริยา)

กรรมกร(ปฏิกิริยา)

ลัทธิสังคมนิยมแบบคอมมิวนิสต์(สหกริยา)

ในยุคสังคมนิยมตามลัทธิคอมมิวนิสต์ถือว่า ผู้ปกครอง ได้แก่ ชนชั้นกรรมาชีพ การปกครองตามลัทธิสังคมนิยมแนวคอมมิวนิสต์เรียกว่าเป็นระบบเผด็จการโดยกรรมกร (**dictatorship of the proletariat**) เมื่อวิภาษวิธีเชิงวัตถุนิยม (คือการเปลี่ยนแปลงเป็นขั้น ๆ โดยวัตถุเป็นตัวกำหนด เป็นตัวชี้) ได้ดำเนินมาจนถึงขั้นนี้แล้วถือว่าเข้าสู่สภาพสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ และกระบวนการ 1) ธิดีศ 2) แอนตี้ธิดีศ จะหยุดนิ่งไม่เคลื่อนไหวต่อไป

ข้อแตกต่างระหว่างลัทธิคอมมิวนิสต์ในสหภาพโซเวียต และจีนคอมมิวนิสต์ (โดยสังเขป) มีดังนี้ คือ 1) ลัทธิคอมมิวนิสต์ที่ใช้ในอดีตสหภาพโซเวียต และสืบเนื่องมาจนถึงเป็น **Russian Federation** คือสหภาพรัสเซียในปัจจุบัน เน้นบทบาทของกรรมกรในการปฏิบัติเพื่อเข้าสู่ศักราชแห่งการเป็นคอมมิวนิสต์ กรรมกรจะปฏิบัติได้ก็ต่อเมื่อสังคมเข้าสู่ระบบ

เศรษฐกิจที่มีอุตสาหกรรมเป็นหลัก สำหรับลัทธิคอมมิวนิสต์ที่ใช้ในสาธารณรัฐประชาชนจีน มาจากลัทธิมาร์กซิสต์ แต่ขยายความหรือดัดแปลงหลักการว่า ในสภาพของประเทศจีนนั้น การปฏิวัติสามารถทำได้ในสังคมกสิกรรมและกระทำโดยชาวนาชาวไร่ (peasantry) โดยไม่ต้องรอให้เข้าสู่ยุคอุตสาหกรรมอย่างเต็มที่เสียก่อน

16. อรรถนิยม (anarchism)

รากฐานของความคิดนี้มีอยู่ว่ามนุษย์แต่ละคนคือปัจเจกชน มีความสามารถหรือความดีในตัวเองอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องมีการควบคุมหรือกำกับโดยองค์การทางการเมืองใด ๆ ศัพท์ อรรถนิยม (anarchism) แตกต่างกับสภาพแห่งอนาธิปไตย (anarchy) หรือความยุ่งเหยิงวุ่นวายเพราะขาดอำนาจศูนย์กลาง อนาธิปไตยเป็นสภาพอย่างที่เราคนไทยเรียกว่า “บ้านเมืองไม่มีชื่อไม่มีแปะ”

ศัพท์อนาธิปไตยบ่งสภาพที่ไร้ความแน่นอนในสังคม อรรถนิยมเป็นลัทธิหรือทฤษฎีที่เห็นว่าการมีองค์การทางการเมือง (เช่นรัฐ) ที่มีการควบคุมปัจเจกบุคคลนั้นได้ดีหรือไม่เหมาะสม (1. Daniel Guerin. **Anarchism from Theory to Practice**. New York: Monthly Review Press, 1970. 2. George Woodcock. **Anarchism**. Cleveland, Ohio: World Publishing Co., 1962.)

อรรถนิยมเป็นแนวคิดทางการเมืองที่ต่อต้านการมีรัฐบาลหรือการมีรัฐ ตามแนวคิดนี้ ถือว่ารัฐหรือการรวมตัวเป็นประเทศ เป็นชาติ เป็นบ้านเมือง หรือการมีรัฐบาลเป็นของไม่จำเป็น และเป็นบ่อเกิดของความชั่วร้ายนานาประการ

ลัทธิอรรถนิยมมองรัฐและรัฐบาลในแง่ไม่ดี การมีรัฐบาลถือว่าการยอมให้มีความควบคุมบุคคลแต่ละคนไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ตัวอย่าง คือ บุคคลต้องเสียภาษี ต้องเชื่อฟังปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการปลูกสร้างบ้านเรือนหรือการจราจร และอื่น ๆ ถูกกำหนดให้ใช้เงินตราเฉพาะที่รัฐรับรองเท่านั้น เป็นต้น อรรถนิยมไม่ต้องการให้มีการรวมตัวของบุคคลเข้าเป็นสังคมไม่ให้มีการจัดองค์การทางการเมือง คือ ไม่ให้มีรัฐบาลศาล หรือสถานะนิติบัญญัติ การมีตำรวจ ทหาร เจ้าหน้าที่รัฐบาลต่าง ๆ อื่น อรรถนิยมเป็นแนวคิดทั้งในทางบวกและทางลบ

ส่วนใหญ่ของนักคิดเชิงอรรถนิยมเน้นในทางลบหรือทางนิเสธ อรรถนิยมในแนวนี้ต้องการล้มเลิกระบบการมีรัฐทั้งหมดด้วยการต่อต้าน หรือการทำลายอำนาจของรัฐ

แนวคิดอรรถนิยมในเชิงนิเสธต้องการกำจัดรัฐด้วยวิธีการรุนแรงเป็นส่วนใหญ่ เช่น ด้วยการสนับสนุนให้ประชาชนลุกฮือขึ้นโค่นล้มรัฐบาล แนวคิดนี้ไม่คำนึงถึงผลที่ตามมาจากการไม่มีรัฐบาลนัก จุดใหญ่คือ ต้องการให้รัฐบาลหมดสิ้นหรือสูญสิ้นไป นักคิดที่สนับสนุน

รัฐนิยมในทางบวกหรือเชิงปฏิฐานเห็นว่ารัฐจะต้องสิ้นไปก็จริงอยู่ แต่สิ่งที่เข้ามาแทนที่รัฐบาลหรือรัฐบาลได้แก่ การรวมตัวของบุคคลในสังคมเข้าเป็นองค์การ หรือสมาคมโดยสมัครใจ (voluntary organizations) การรวมตัวกันนี้จะไม่คำนึงถึงการเป็นคนเชื้อชาติใดหรือศาสนาใด การรวมตัวในขั้นต้นจะมีเพียงไม่กี่สมาคม แต่ในระยะต่อไปจำนวนสมาคม หรือองค์การโดยสมัครใจ ประเภท **NGO—Non-Governmental Organizations** จะขยายมากขึ้น และข้ามเขตแดนของการเป็นสมาคมของประเทศใดประเทศหนึ่ง **จุดประสงค์ใหญ่** คือ เพื่อบรรลุความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของมนุษยชาติโดยความสัมพันธ์ส่วนบุคคลโดยไม่มีรัฐบาลเข้ามายุ่งเกี่ยว แนวคิดแบบอรัฐนิยมประสงค์ให้บุคคลมีอิสระเสรีภาพเต็มที่โดยกลไกของรัฐหรือรัฐบาลจะต้องไม่มีบทบาทใด ๆ ทั้งสิ้น

มีผู้วิจารณ์ว่าลัทธิอรัฐนิยมเป็นไปได้ในภาคปฏิบัติ คือ การลงมือกระทำจริง ๆ ซึ่งจะป็นปัญหาหาคำตอบ ทั้งนี้เพราะเมื่อมีคนรวมกันเป็นจำนวนมาก ย่อมมีความจำเป็นที่จะต้องมีการกฎเกณฑ์ มีข้อบังคับ มีผู้ตัดสินคดีความต่าง ๆ การจะปล่อยให้คนอยู่กันอย่างลอย ๆ โดยอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวหรือความสัมพันธ์ทางสังคมเฉย ๆ ย่อมไม่อาจทำให้ชีวิตสังคมราบรื่นได้ ทั้งนี้ เมื่อขาดกฎเกณฑ์หรือผู้ตัดสินหลักย่อมอาจทำให้เกิดภาวะไม่ปกติ คือ มีความปั่นป่วนเกิดขึ้นได้ง่าย ๆ การใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวย่อมมีขึ้นมีลง และปกติย่อมยึดโยงอยู่กับอารมณ์และความรู้สึก ซึ่งย่อมมีอคติ คือ ความลำเอียงและขาดมาตรฐานกลางแห่งความเป็นสมเหตุสมผล (rationality)

บางท่านมักวิจารณ์ว่าสภาพแห่งอนาธิปไตย (แอนาร์คี, anarchy) คือ การเป็นอรัฐ (การไม่มีรัฐ, รัฐบาล—แอนาร์คิสม์—anarchism) ย่อมนำไปสู่ความวุ่นวาย อนาธิปไตย คือ ภาวะที่ไม่มีอำนาจสูงสุด คือ ไม่มีผู้ทรงไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตย

การไม่มีอำนาจอธิปไตย ได้แก่ การขาดความมีสภาพเป็นรัฐหรือการไม่มีรัฐบาลนั่นเอง ศัพท์ อรัฐนิยม และอนาธิปไตย มีความหมายใกล้เคียงกัน อรัฐนิยม เป็นหลักการเมืองหรืออุดมการณ์ทางการเมืองซึ่งมีความหมายดังกล่าวข้างต้น สำหรับอนาธิปไตย เป็นศัพท์ที่ชี้ให้เห็นสภาพความเป็นไปของสังคม อันเป็นผลจากการไม่มีรัฐบาล

17. ความคิดแบบเศรษฐกิจเสรี

อุดมการณ์ที่ใกล้เคียงกับหลักเสรีภาพในการประกอบกิจการของปัจเจกชน ได้แก่ ลัทธิทุนนิยมหรือลัทธินายทุน (capitalism) ทั้งนี้พึงเข้าใจว่าลัทธิประชาธิปไตยอาจมีเศรษฐกิจแบบลัทธินายทุนก็ได้ หรือเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมก็ได้ แต่ในกรณีหลังนั้นจะต้องเป็นสังคมนิยมแบบประชาธิปไตย (democratic socialism)

(Andrew Shonfield. **Modern Capitalism**. New York: Oxford University Press, 1965.)

ลัทธินายทุน ได้แก่ ระบบเศรษฐกิจ ซึ่งส่งเสริมให้เอกชนเป็นเจ้าของและประกอบการทางเศรษฐกิจโดยเสรี ได้แก่ การลงทุน การผลิต การขาย และการขนส่งสินค้าและบริการ “โดยเสรี” หมายความว่า รัฐบาลไม่เข้าไปดำเนินการเสียเอง แต่ให้เอกชนแข่งขันกันเอง และเมื่อมีกำไรแล้วสามารถนำกำไรนั้นมาลงทุนขยายกิจการต่อไปนี้ได้

(The New American Desk Encyclopedia, New York: New American Library, 1984, p.209.)

สมมติฐานเดิมของลัทธิทุนนิยม คือ เมื่อปล่อยให้มีการแข่งขันโดยเสรี ย่อมทำให้เศรษฐกิจก้าวหน้าเพราะต่างคนต่างมุ่งกำไรเพื่อที่จะนำการลงทุนต่อ ดังนั้นผู้ประกอบการอิสระ (entrepreneur) ที่เป็นเอกชนจึงย่อมจะมีความขยันหมั่นเพียรกระตือรือร้นในการทำงาน ลัทธิทุนนิยมถือว่าเมื่อเปิดโอกาสให้แข่งขันในการผลิต การจำหน่ายแจกจ่ายสินค้าและบริการ ผลจะปรากฏว่า **คุณภาพสินค้าและบริการจะดีและราคาไม่แพง** เพราะผู้ประกอบการมุ่งที่จะขายให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ แต่เหตุการณ์หาได้เป็นไปตาม**ทฤษฎีไม่** ทั้งนี้เพราะในบางกรณีจะ**ไม่มีการแข่งขันอย่างแท้จริง** เนื่องจากการประกอบ บางอย่างต้องลงทุนมหาศาล ดังนั้น การแข่งขันอย่างเต็มที่ หรืออย่างเต็มรูปแบบย่อมทำไม่ได้ กล่าวคือ จะมีเพียงบริษัทใดบริษัทหนึ่งเพียงบริษัทเดียว ซึ่งสามารถจะลงทุนเองได้ อันเป็นลักษณะ**แห่งการผูกขาด (monopoly)** ตัวอย่าง ได้แก่ การสร้างเครื่องบินโดยสารขนาดใหญ่ หรืออาวุธสงครามบางประเภท

นอกจากนี้ หากรัฐบาล**ไม่ยื่นมือเข้าไปควบคุมการประกอบกิจการทางเศรษฐกิจ** แล้ว การแข่งขันลดราคาจะมีมากจนเกินขอบเขต อันอาจทำให้คุณภาพของสินค้าและบริการต่ำไม่เหมาะกับการบริโภคหรือเป็นพิษเป็นภัยแก่ผู้ใช้ได้ ดังนั้น ลัทธินายทุนจึงมีการปรับตัวโดยยอมรับบทบาทของรัฐบาลที่เข้าไปมีส่วนควบคุมดูแลการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการ และมีการวางกฎเกณฑ์บางประการในทางเศรษฐกิจ แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่ารัฐจะเข้าไปค้าขายหรือดำเนินการเศรษฐกิจเสียเอง

ลัทธินายทุนมีประเภทต่าง ๆ กัน เพราะได้มีวิวัฒนาการมาพอสมควร ยุคแรก ลัทธิ นาย ทุนการค้า (commercial capitalism) ซึ่งเน้นในเรื่องการติดต่อค้าขายโดยเอกชน ยุคที่สอง ลัทธินายทุนทางอุตสาหกรรม (industrial capitalism) ในยุคนี้ได้มีการลงทุนสร้างโรงงานขนาดใหญ่ ดำเนินการเหมืองแร่ และกิจการอุตสาหกรรมอื่น ๆ ยุคที่สาม ลัทธิ

นายทุนทางการเงิน (financial capitalism) ในยุคนี้นายทุนผู้มั่งคั่งมีบทบาทมากไม่ใช่ผู้ทำการค้าเองแบบยุคแรกหรือไม่ใช่ผู้ลงทุนประกอบการเอง เหมือนในยุคที่สองแต่ได้แก่นายทุนซึ่งเป็นนายธนาคารที่สามารถให้เงินกู้ไปลงทุนได้ บทบาทของผู้มีเงินให้กู้สำคัญมากทั้งนี้เพราะการลงทุนต้องใช้เงินจำนวนมาก เมื่อให้กู้เงินไปแล้ว นายธนาคารหรือผู้ให้กู้ประเภทอื่น ๆ มักดูแลสอดส่องว่าการลงทุนคุ้มค่าหรือไม่ เพราะมีโอกาสได้ทุนคืนมาได้เร็วซ้ำเพียงใด

การวิวัฒนาการของลัทธิทุนนิยมนี้มิใช่ หมายความว่า จะคงเหลืออยู่แต่ประเภทใดประเภทหนึ่งความจริงยังมีทั้งสามประเภทอยู่ ซึ่งแล้วแต่ว่าจะมีประเภทใดมากน้อยกว่ากันในประเทศชาติใด อย่างไรก็ตาม ควรเข้าใจว่าลัทธิทุนนิยมได้เปลี่ยนแปลงไปมากในระยะเมื่อนานมานี้คือพัฒนามาเป็นลัทธิทุนนิยมแบบสวัสดิการทางสังคม (welfare capitalism) ลัทธิทุนนิยมประเภทนี้ได้ยอมรับความคิดที่ว่า แม้จะยังสนับสนุนการค้าแบบเสรี หรือแบบปล่อยอิสระ (แลซเซ่ แฟร์, laissez faire) แต่เห็นว่ารัฐบาลพึงให้ความสนใจในเรื่องความเป็นอยู่ที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ โดยนายทุนเองจะต้องยอมเสียผลประโยชน์ คือ กำไรลงบ้าง

18. อุดมการณ์แบบขวา

อุดมการณ์แบบขวา คือ แบบเผด็จการหรืออำนาจนิยมซึ่งมีทั้งขวา “แบบธรรมดา” และ “ขวาจัด” หรือ ขวาทกขอบ (extreme right) เผด็จการแบบขวาธรรมดามีหมายถึง การปกครองซึ่งใช้อำนาจรัฐอย่างพรั่นพรืด ไม่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของราษฎร บางครั้งอาจมีชื่อว่าเป็นประชาธิปไตย เช่น กรณี “guided democracy” ของอินโดนีเซียยุคซูการ์โนแต่ก็มีลักษณะเป็นเผด็จการ ตัวอย่าง ได้แก่ สังคมการเมืองแบบ 1) พม่ายุคนายพลเนวิน และ 2) เกาหลีใต้ยุคนายพลปัก จุง ฮี ซึ่งเป็นแบบที่ให้อำนาจแก่รัฐมาก

เผด็จการแบบขวาจัดหรืออำนาจนิยมแบบฟาสซิสต์ เป็นการใช้อำนาจรัฐอย่างมีระบบและพยายามสอดแทรกการกำกับและการควบคุมเข้าไปในแทบทุกส่วนเสียของชีวิต พลเมืองเป็นลัทธิอำนาจนิยมแบบถ้วนทั่ว (totalitarian autocracy) เมื่อมาถึงระดับ “ขวาจัด” หรือเอียงไปทางใดทางหนึ่งอย่างชัดเจน (extremist) แล้วมีความเป็น “สุดกู่” สุดขีด

สถานะที่ สุดกู่ นั้นเป็นปรากฏการณ์ที่คล้าย ๆ กับอำนาจนิยมเบ็ดเสร็จแบบซ้ายสุดดังที่นำไปใช้ในการปกครองประเทศที่นิยมคอมมิวนิสต์

อุดมการณ์ทั้งฝ่ายซ้ายสุดและฝ่ายขวาสุดสนับสนุนให้รัฐบาลเข้าไปยุ่งเกี่ยวและควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์อย่างมากมายและแทบทุกอิริยาบถ เช่น 1) ในเรื่องการแต่งกาย 2) การสมรส 3) การย้ายที่อยู่ 4) การสนทนากันในครอบครัว 5) ประเภทของหนังสือที่

อ่าน และ 6) รายการจากสื่อมวลชนอื่น ๆ เรียกว่าเป็นการควบคุมเบ็ดเสร็จ หรือแบบถ้วนทั่ว
ลัทธิอำนาจนิยมแบบเบ็ดเสร็จหรือเผด็จการแบบถ้วนทั่วมักจะใช้อำนาจพร่ำ
เพรีหรืออย่างที่เราเรียกกันว่าเป็น “รัฐตำรวจ” (police state) ซึ่งเสรีภาพส่วนบุคคลถูกยำย
ตำรวจได้รับมอบอำนาจให้อย่างมหาศาล โดยสามารถเข้าตรวจค้นที่อยู่อาศัย ตรวจเอกสาร
และดักฟังโทรศัพท์ได้โดยไม่มีหมายศาลให้ค้นได้ ดังนั้นเท่ากับไม่มีระบบกระบวนการยุติธรรม
ซึ่งเรียกกันว่า “rule of law”

(Scruton, *op.cit*, p.358.)

ลัทธิอำนาจนิยม “แบบถ้วนทั่ว” มักย้าการโฆษณาชวนเชื่อให้มีความเชื่อหรือ
ศรัทธาต่ออนาคตที่วาดภาพไว้อย่างสดใส เช่น มหาอาณาจักรไรซ์ 1000 ปีตามคำ
โฆษณาของฮิตเลอร์ ในระบบนาซีของฮิตเลอร์มีการกล่าวถึง ความรุ่งเรืองแห่งอาณาจักร
ไรซ์ของชาติเยอรมัน ซึ่งจะอยู่คงกระพันนานนับพันปี (A Thousand Year Reich) สังคม
เลอเลิศปราศจากการขัดแย้งตามทฤษฎีมาร์กซ์ ในระบบคอมมิวนิสต์มีการฝากความหวังไว้
ว่ายุคแห่งความเลอเลิศจะอุบัติขึ้นในอนาคตโดยมีแต่ความมั่งคั่งและความสุข

การขัดแย้งระหว่างชนชั้นจะไม่มี สภาพการณ์ที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์ทำนายว่าจะเกิดขึ้น
คือ การอยู่กันอย่างฉันท์มิตร และตามเกณฑ์ที่ว่า

“เอาจากบุคคลตามผลของงานให้บุคคลเท่าที่เขาจำเป็นต้องกินต้องใช้”

(“From each according to his work. To each according to his need.”)

19. ลักษณะของระบอบการปกครองแบบอำนาจนิยมหรือแบบเผด็จการ (ธรรมดา)

ประเทศที่มีการปกครองในระบอบอำนาจนิยมหรือระบบเผด็จการ (dictatorship) มี
ลักษณะสำคัญ คือ 1) ให้ความสำคัญกับลัทธิชาตินิยม 2) มีความเป็นห่วงในเรื่องของความ
มั่นคงหรือเสถียรภาพของบ้านเมือง 3) เห็นว่าประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์หรือแบบเต็มยศยังไม่
เหมาะกับพลเมือง 4) ส่งเสริมให้ผู้มีอำนาจเด็ดขาด 5) มุ่งให้เศรษฐกิจเป็นไปในรูปของสังคมนิยม 6)
มักพยายามยึดนโยบายแบบเป็นกลางไม่เข้ากับฝ่ายใดในการเมืองระหว่างประเทศ
คำอธิบายเพิ่มเติม มีดังนี้

ลักษณะที่หนึ่ง : เน้นในเรื่องชาตินิยม ประเทศที่ปกครองแบบเผด็จการหรือตาม
ลัทธิอำนาจนิยมมักพึงได้รับเอกราช ผู้นำจึงมักเป็นห่วงวิตกกังวลในเรื่องความอยู่รอดของ
ประเทศมาก ความเป็นห่วงแสดงออกมาในรูปของการส่งเสริมลัทธิชาตินิยม (nationalism)

หรือชาตินิยมแบบรุนแรง จนกระทั่งชิงชังคนต่างชาติ (เซโนโฟเบีย, xenophobia) ลัทธิชาตินิยมส่งเสริมให้คนเสียสละเพื่อประเทศชาติ การรักษาแบบรุนแรง จนกระทั่งมือคัตและกีดกันคนต่างชาติในประเทศหรือคนในต่างประเทศ เรียกว่า เซโนโฟเบีย

ลักษณะที่สอง : มีความเป็นห่วงใยในเรื่องความมั่นคงทางด้านกำลังทหาร ความมั่นคงแห่ง ชาติของระบบอำนาจนิยมเน้นเสถียรภาพของบ้านเมือง ประเทศที่มีการปกครองแบบเผด็จการ มักมองความมั่นคงไปในแง่ของกำลังทหารหรือความแข็งแกร่งของกองทัพมากกว่าปัจจัยอื่น ๆ เช่น 1) ทางเศรษฐกิจ 2) สังคมและการศึกษา

ลักษณะที่สาม : เห็นว่าประชาธิปไตยแบบ “เต็มยศ” หรือแบบสมบูรณ์ยังไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ การปกครองแบบเผด็จการ มีลิดรอนสิทธิ กีดกันเสรีภาพให้แคบลง เช่น 1) มีการตรวจเซ็นเซอร์หนังสือพิมพ์ทั้งโดยตรงหรือโดยอ้อม 2) ยอมให้มีการเลือกตั้งในบางระดับหรือในบาง ครั้งบางครั้งเท่านั้น

ลักษณะที่สี่ : ผู้นำมักมีอำนาจเด็ดขาด อำนาจของผู้นำหรือผู้บริหารมักได้มาจากการที่เคยเป็นผู้นำขบวนการกู้ชาติมาก่อน เช่น กรณีอดีตประธานาธิบดี ชูการ์โน แห่งอินโดนีเซีย ผู้ปกครองแบบเผด็จการมักได้อำนาจเด็ดขาดซึ่งมาจากการปฏิวัติหรือรัฐประหาร

ลักษณะที่ห้า : ระบบเศรษฐกิจมีแนวโน้มไปทางสังคมนิยม ระบบอำนาจนิยมต้องการให้อำนาจอยู่กับรัฐบาล ดังนั้น จึงมีแนวโน้มที่รัฐจะต้องเข้าไปมีบทบาทในชีวิตทางเศรษฐกิจ การเอนเอียงไปในทางสังคมนิยม ก็คือ ด้วยการส่งเสริมให้มีรัฐวิสาหกิจ คือ รัฐดำเนินการค้า การธุรกิจ หรือบริการต่าง ๆ

ลักษณะที่หก : มักยึดความเป็นกลางในเรื่องการต่างประเทศ ประเทศที่ปกครองโดยระบบเผด็จการ คือ อุดมการณ์แบบขวามักเป็นประเภทที่เพิ่งได้รับเอกราชใหม่จึงพยายามเกาะอยู่ในกลุ่มที่เรียกว่าเป็น “ประเทศพลังที่สาม” (Third forces, third bloc, or third world) ซึ่งหมายถึง ประเทศที่พยายามทำตนเองเป็นกลาง หรือไม่เข้าข้างฝ่ายสหรัฐอเมริกา (เสรีประชาธิปไตย) หรือเข้าข้างฝ่ายอดีตสหภาพโซเวียต (คอมมิวนิสต์) ซึ่งขณะนี้ (2547) คือ สหภาพรัสเซีย (Russian Federation)

(John S. Gibson, *Ideology and World Affairs*, rev.ed., Houghton Mifflin, 1976, pp.168-199.)

20. อำนาจนิยมเบ็ดเสร็จหรือระบบควบคุมถ้วนทั่วฝ่ายขวา (ฟาสซิสต์) และระบบอำนาจแบบเบ็ดเสร็จฝ่ายซ้าย (คอมมิวนิสต์)

ที่ระบบสุดขั้ว (extreme) คือ 1) ซ้ายสุดและ 2) ขวาสุดมีลักษณะคล้ายกันในเชิงพฤติกรรม แม้เป้าหมายจะต่างกันอย่างลิบลับ ดังนั้น จึงจะกล่าวถึง 2 ระบบนี้พร้อมกัน

ระบบฟาสซิสต์ (บางครั้งเรียกระบบอิตเลอร์หรือระบบนาซี) เป็นตัวอย่างของลัทธิอำนาจนิยมแบบเบ็ดเสร็จฝ่ายขวา คือ การหลงและบูชาชาติเกินขอบเขต

การใช้ความรักชาติ (patriotism) หรือการอ้างว่ารักชาติเป็นเกราะกำบังในการกระทำของผู้นำ โดยที่มีการอ้างถึงความรักชาติจนเกินขอบเขตยอมทำให้ลดการคำนึงถึงลัทธิและเสรีภาพของเอกชน ลัทธิอำนาจนิยมฝ่ายขวายกย่องในความพิเศษของรัฐ โดยถือว่ารัฐเป็นสิ่งมีชีวิตรูปหนึ่ง คือ เป็นที่รวมของคนที่เคลื่อนไหวไปมาอยู่มิได้ขาด

ในลัทธิฝ่ายขวาถือว่ารัฐเป็นอินทรีย์ที่มีตัวตนและมีความศักดิ์สิทธิ์ในตัวของรัฐเอง สำหรับ ความเชื่อของผู้นิยมลัทธิฟาสซิสต์ ในเรื่องกำเนิดและการวิวัฒนาการของรัฐเป็นแบบของเฮเกล คือ เป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยรัฐมีลักษณะเป็นอภิปราย

ระบบคอมมิวนิสต์ ระบบเบ็ดเสร็จฝ่ายซ้ายมีความเชื่อว่าทั่วโลกมีการต่อสู้ระหว่างชนชั้น (class conflict, class struggle) โดยไม่คำนึงถึงขอบเขตของรัฐหรือของชาติ อำนาจนิยมแบบเบ็ดเสร็จฝ่ายซ้ายมองข้ามเขตแดนของประเทศ

นักทฤษฎีคอมมิวนิสต์ถือว่าเป้าหมายจะบรรลุต่อเมื่อทั่วโลกหันมานิยมในลัทธิหรืออุดมการณ์มาร์กซิสต์ รัฐตามทฤษฎีอำนาจนิยมแบบเบ็ดเสร็จฝ่ายซ้ายถือกันว่าเป็นเครื่องมือของคนกลุ่มน้อย หรือคนจำนวนน้อยได้ใช้ควบคุมคนหมู่มาก ผู้นิยมคอมมิวนิสต์ถือว่ารัฐ คือ ตัวการที่แย่งชิงประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ ลัทธิคอมมิวนิสต์มีแนวคิดใกล้เคียงกับแบบอริยนิยม

21. ผู้สนับสนุนลัทธิฟาสซิสต์ (ระบบควบคุมถ้วนทั่วฝ่ายขวา)

ผู้สนับสนุนระบบฟาสซิสต์หรือลัทธิอำนาจนิยมแบบเบ็ดเสร็จฝ่ายขวา ได้แก่ 1) ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม 2) ราชที่ดิน 3) ชนชั้นกลางระดับต่ำ หรือกึ่งชั้นกลาง และ 4) ทหาร

(William Ebenstein, **Today's Isms**, 5th ed., Prentice-Hall, 1967, pp.105ff.)

อนึ่ง มีสาเหตุอื่น ๆ ซึ่งทำให้เกิดความนิยมเลื่อมใสในลัทธิเผด็จการเบ็ดเสร็จดังกล่าว เช่น Wilhelm Reich. **The Mass Psychology of Fascism**. New York: Farrar, Strauss and

Giroux.

ผู้สนับสนุนประเภทที่ 1 ได้แก่ นักอุตสาหกรรม และราชาที่ดิน ผู้ประกอบอุตสาหกรรม (ผู้ร่ำรวยจากการทำอุตสาหกรรม) และราชาที่ดิน (ผู้ร่ำรวยจากการเก็งกำไรที่ดินหรือมีที่ดินอยู่ก่อนแล้ว) มักมีทัศนคติเอนเอียงไปในทางเผด็จการแบบเบ็ดเสร็จ คือสนับสนุนให้รัฐบาลมีบทบาทในชีวิตของเอกชน สาเหตุสำคัญอาจเป็นเพราะว่าผู้ลงทุนอุตสาหกรรมและราชาที่ดินได้รับประโยชน์จากผู้นำรัฐบาล กล่าวคือ เมื่อตอนมีทรัพย์สินเงินทองมากย่อมสามารถซื้ออิทธิพลได้จากรัฐบาล การซื้ออิทธิพลหมายความว่า ให้เงินสนับสนุนรัฐบาลเพื่อที่จะควบคุมคนอื่นหรือองค์การอื่น แต่ไม่ควบคุมตนหรือหน่วยงานของตน อนึ่ง มีข้อยกเว้นในกรณีที่ประชาธิปไตยได้หยั่งรากฝังลึกมากลงในวัฒนธรรมทางการเมือง คือ มีในจิตใจคนเป็นเวลานาน และสถาบันประชาธิปไตยได้มีอายุยืนยาวมาก ย่อมทำให้ลดความเอนเอียงที่พวกนักอุตสาหกรรมและราชาที่ดินจะหันไปสนับสนุนระบบเผด็จการ หรือระบบอำนาจนิยมฝ่ายขวา ตัวอย่าง คือ กรณีของอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ซึ่งนักอุตสาหกรรมและราชาที่ดินนิยมและสนับสนุนการเมืองแบบประชาธิปไตย และในประเทศที่ประชาธิปไตยมีได้มีพื้นฐานที่มั่นคงเหนียวแน่น คือ เยอรมนี อิตาลี และญี่ปุ่น โอกาสมีมากที่อุดมการณ์แบบเผด็จการ ประเภทฟาสซิสต์มีผู้สนับสนุนส่งเสริม กล่าวกันว่า นักอุตสาหกรรมที่ซึ่งตั้งบริษัท **Krupps** ในประเทศเยอรมนี และซึ่งเป็นเจ้าของบริษัทมิตซูบิชิในประเทศญี่ปุ่น สนับสนุนให้รัฐบาลใช้อำนาจควบคุมแบบถ้วนทั่ว ทั้งนี้เพื่อให้รัฐจัดการกับองค์การกรรมกรต่าง ๆ

ผู้สนับสนุนประเภทที่สอง ได้แก่ ชนชั้นกลางระดับต่ำหรือกึ่งชั้นกลาง ชนชั้นกลางระดับต่ำหรือกึ่งชั้นกลาง หมายถึง ผู้ทำงานนั่งโต๊ะระดับเสมียน พนักงาน ผู้มีรายได้พอเลือกตัวเองได้ สาเหตุที่คนระดับนี้เห็นด้วยกับระบบเผด็จการฟาสซิสต์ก็คือ มีรายได้เป็นเงินเดือนประจำแต่ฐานไม่มั่นคงนัก ฐานะของชนชั้นกลางในระดับต่ำยังไม่เป็นชนชั้นกลางที่มั่นคง ซึ่งอาจเลื่อนต่ำลงไปเป็นชนชั้นกรรมกรได้ การที่พวกชนชั้นกลางระดับต่ำหันมานิยมฟาสซิสต์เพราะเห็นว่า ฟาสซิสต์ต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์เพราะเกรงว่าหากคอมมิวนิสต์รุ่งเรือง ย่อมทำให้กรรมกรผู้หาเช้ากินค่ำมีโอกาสที่จะขยับฐานะให้ดีขึ้นกว่าเดิมอันยอมเป็นอันตรายต่อสถานภาพของชนชั้นกลางระดับต่ำ

ผู้สนับสนุนประเภทที่สาม ได้แก่ ทหาร โดยปกติทหารนิยมใช้อำนาจและการอยู่ในระเบียบวินัยอยู่แล้วจึงมีความอดทนเอนเอียงเข้าเป็นพวกนาซีในเยอรมนีและพวกฟาสซิสต์ของมูสโสลินีในอิตาลี ปรากฏการณ์ในสหรัฐอเมริกาในยุคร่วมสมัยนี้ผู้นิยมลัทธิฟาสซิสต์ใน

สหรัฐ อเมริกาอยู่บ้าง เรียกกันว่า “ขวาแหวกแนว” (Radical Right)

(Daniel Bell, ed. **The Radical Right**. Doubleday Anchor, 1964.)

ตัวอย่าง ได้แก่ John Birch Society, Minutemen, Black Muslims เป็นต้น

22. องค์ประกอบของลัทธิอำนาจเบ็ดเสร็จฝ่ายขวา

ลัทธิเผด็จการแบบเบ็ดเสร็จฝ่ายขวามีลักษณะซึ่งปรากฏในหนังสือชื่อการต่อสู้ของข้าพเจ้า **Mein Kampf** (1925-27) โดยฮิตเลอร์และหนังสือชื่อ **The Doctrine of Fascism** (1932) โดยมุสโสลินี ซึ่งอาจแจกแจงได้ดังต่อไปนี้ โดยให้สอดคล้องจองกัน

(William Ebenstein. **Today's Isms**, New York: Prentice-Hall, 1976, pp.115-124.)

คือ 1)ต่อต้านเหตุผล 2) ไม่สนใจความเท่าเทียมกันของมนุษย์ 3) สุดโง่ง, สุดมูสา, สุดหิงสา 4) สนับสนุนหัวหน้าใหญ่ 5) ให้มีการควบคุมถ้วนทั่วทั้งหมด 6) ไม่ลดละในลัทธิจักรวรรดิและเชื้อชาตินิยม 7) จมอยู่ในความเกลียดชังดิสุขของโลก

ประการที่หนึ่ง : **ต่อต้านเหตุผล (distrust of reason)** ลัทธิเผด็จการมักใช้อารมณ์เป็นเกณฑ์ **ไม่ใช้วิจารณ์ญาณหรือหลักเหตุผล**ในการกระทำต่าง ๆ

ประการที่สอง : **ไม่สนใจในความเท่าเทียมกันของมนุษย์** ถือว่ามนุษย์แตกต่างกันตามเชื้อชาติ หรือไม่เท่ากันแม้ในเชื้อชาติเดียวกัน

ลัทธิฟาสซิสต์ถือว่ามนุษย์ไม่มีความแตกต่างกัน เช่น 1) ผู้ชายเหนือกว่าผู้หญิง 2) ทหารเหนือกว่าพลเรือน 3) สมาชิกพรรคเหนือผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิก 4) ชาติของเราเหนือชาติอื่น 5) คนแข็งแรงเหนือคนอ่อนแอ 6) ผู้ชนะเหนือผู้พ่ายแพ้

ประการที่สาม : **สุดโง่ง, สุดมูสา และสุดหิงสา** ลัทธิฟาสซิสต์ไม่รังเกียจที่จะใช้วิธีการไม่ถูกทำนองคลองธรรม ขอแต่ให้ได้ผลก็แล้วกัน **“สุดหิงสา”** หมายถึง การใช้กำลังรุนแรงซึ่งตรงกันข้ามกับ **“อหิงสา”** หรือ **“วิหิงสา”** หลักการของฟาสซิสต์ถือว่าการบรรลุเป้าหมายสำคัญที่สุดระหว่างทางที่จะบรรลุเป้าหมายจะใช้วิธีการหรือมรรควิธีใด ๆ ก็ได้ทั้งสิ้น

ประการที่สี่ : **สนับสนุนหัวหน้าใหญ่** หลักการของฟาสซิสต์คือ **ปลาใหญ่** ต้องกินปลาเล็ก หัวหน้าจะต้องเป็นผู้บัญชาการ เป็นผู้ควบคุมโดยผู้ที่อยู่ต่ำกว่าจะเรียก ร้องอะไรไม่ได้ทั้งสิ้นจะต้องแสดงความเคารพยำเกรงต่อหัวหน้าอย่างเคร่งครัด หัวหน้าใหญ่สุดของเยอรมนีคือ ฮิตเลอร์ใช้ศัพท์ **“ท่านผู้นำ”** หรือ **“ฟุห์เรอร์” (führer)** และมีการทำความเคารพโดยยืดอกขวาไปข้างหน้า และเปล่งวาจา **“Heil Hitler”** มีภาพยนตร์ที่แสดงโดย **ชาร์ลี แชปลิน** ดาราตลกเอกของอังกฤษ ซึ่งล้อเลียนความเป็นเผด็จการของอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ ดัง

ปรากฏในบทความอันสืบเนื่องมาจากการครบอายุ 100 ปีของฮิตเลอร์เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2532 (สยามรัฐ, 7 พฤษภาคม 2532, หน้า 7) หลักการเน้นผู้นำเรียกว่า **Führerprinzip** ในกรณีของฮิตเลอร์มีการเรียกมุสโสลินี (1883-1945) ว่าท่านผู้นำในภาษาอิตาลีเรียกว่า “Il Duce”

ประการที่ห้า : ให้มีการควบคุมถ้วนทั่วทั้งหมด เผด็จการแบบเบ็ดเสร็จ คือพยายามเข้าไปควบคุมบังคับบัญชาในเรื่องส่วนตัวของมนุษย์ด้วย เผด็จการแบบธรรมดา มักไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับประชาชนในเรื่องส่วนตัว นอกเหนือจากเรื่องทางการเมือง เผด็จการแบบเบ็ดเสร็จดังปรากฏในลัทธิฟาสซิสต์นั้น แสดงความมีอำนาจเข้าไปวุ่นวายในชีวิตส่วนตัวของบุคคลด้วย ผู้นิยมฟาสซิสต์หมิ่นแคลนสตรี โดยถือว่าอ่อนแอและกำหนดให้มีหน้าที่หลัก 3 เรื่อง คือ 3K ในภาษาเยอรมัน คือ ดูแล 1) **Kinder** (เด็ก) เข้าครัว 2) **Küche** (ครัว) และเข้าวัด 3) **Kirche** (วัด) นอกจากนี้ มีการกีดกันอย่างเป็นทางการไม่ให้สตรีดำรงตำแหน่งสูง อีกทั้งต่อต้านสถาบันการสมรสโดยอ้างว่าสถาบันการสมรสสืบแนวคิดมาจากคนยิว จึงส่งเสริมให้สตรีเยอรมันมีบุตรโดยไม่ต้องสมรสอย่างเป็นทางการ

อนึ่ง ผู้นำฟาสซิสต์เห็นว่า สตรีอ่อนแอ จึงไม่สมควรให้เป็นครู เพราะมุ่งจะให้โรงเรียนมีความแข็งแกร่งในการฝึกคนออกไปให้เป็นทหารหรือรับงานหนัก

ในทฤษฎีของฟาสซิสต์ บทบาทของสตรีอยู่กับบ้านและกิจกรรมเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้น และแม่ในครอบครัว บุรุษจะต้องเป็นใหญ่ด้วย เพื่อให้มีการปฏิบัติตาม ผู้นำฟาสซิสต์จะใช้วิธีการขู่บังคับและการปฏิบัติการรุนแรงนานาประการ

ประการที่หก : ไม่ลดละในลัทธิจักรวรรดินิยมและเชื้อชาติ ระบบเผด็จการแบบฟาสซิสต์ มีจุดประสงค์ในการขยายให้กว้างขวางไปยังนานาประเทศ ซึ่งเท่ากับสนับสนุนลัทธิจักรวรรดินิยม การกำเนิดและแพร่กระจายของมหาสงครามโลกครั้งที่สองเป็นผลสืบเนื่องจากการที่ฮิตเลอร์ พยายามจะให้ลัทธิฟาสซิสต์มีอิทธิพลแผ่ขยายไปทั่วโลก การมุ่งควบคุมประเทศอื่น ๆ โดยลัทธิจักรวรรดินิยมนั้น สืบเนื่องมาจากความเชื่อในลัทธิ “เชื้อชาติ” กรณีของฟาสซิสต์ในเยอรมนีนั้นถือว่าเชื้อสาย “เยอรมันและนอร์ดิก” (German Nordic) คือผู้ที่อาศัยอยู่ตอนเหนือของยุโรปเป็นเชื้อชาติที่เก่งเหนือเชื้อชาติอื่น ดังนั้น จะต้องเผยแพร่ “ความเป็นเลิศ” หรือความเป็น “อารยะ” ไปยังชาติอื่น ๆ ด้วยการทำสงคราม

กรณีฟาสซิสต์หรือแฟสซิสต์ ในญี่ปุ่นมีความเชื่อว่า คนญี่ปุ่นเป็นลูกพระอาทิตย์มีเลือดนักสู้แห่งชาмуไร ดังนั้น จะต้องแผ่ขยายอิทธิพลไปยังคนเอเชียอื่น ๆ โดยเสนอโครงการ “ความไพบูลย์ร่วมกัน” (Co-prosperity sphere) และได้รุกรานนานาประเทศ รวมทั้งบุกเข้ามายังประเทศไทยในสมัยที่จอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี

ผู้นำผู้ทรงอิทธิพลญี่ปุ่นซึ่งคลั่งลัทธิฟาสซิสต์คือนายพลโตโจ ได้ส่งเครื่องบินไปทิ้งระเบิดเพิร์ล ฮาร์เบอร์ วันที่ 7 ธันวาคม 2484 ณ ฮอนโนลูลู เกาะฮาไวอิ ซึ่งทำให้สหรัฐอเมริกาต้องเข้าร่วมในมหาสงครามโลกครั้งที่ 2 ในฐานะเป็นผู้ต่อต้านฝ่ายอักษะ

ประการที่เจ็ด : จมอยู่ในความเกลียดชังในโลกลัทธิฟาสซิสต์หรือนาซี ซึ่งขัดต่อการอยู่ร่วมกันโดยสันติสุขของมนุษยชาติเพราะเชื่อว่ามนุษย์มีสัญชาตญาณแห่งความเลวร้ายอยู่ในตัวมุสลิมผู้นำฟาสซิสต์ของอิตาลีถือว่าสงครามทำให้มนุษย์มีศักดิ์ศรีและได้ถอนตัวจากองค์การระหว่างประเทศ คือ สันนิบาตนานาชาติ (League of Nations) ซึ่งมุ่งให้เกิดสันติภาพในปี ค.ศ.1937 และฮิตเลอร์ได้ให้เยอรมนีถอนตัวก่อนหน้านั้น คือ ในปี ค.ศ.1933

23. ลักษณะทางจิตวิทยาของนักอำนาจนิยมแบบเบ็ดเสร็จฝ่ายขวา : “บุคลิกอำนาจนิยม” หรือ “ปมทรราช” (authoritarian personality)

ภายหลังการเรืองอำนาจของฮิตเลอร์ คนยิวในเยอรมนีและประเทศอื่น ๆ ถูกกำจัดอยู่เสมอ เพราะความเชื่อในลัทธิเชื้อชาติหรือเผ่าพันธุ์นิยมของฮิตเลอร์ คือ เห็นว่าคนยิวด้อยกว่าคนเยอรมันเชื้อสายอื่น ๆ ลัทธิต่อต้านยิว หรือแอนตี้ เซมิติสม์ (antisemitism) มีผลทำให้คนเยอรมันเชื้อชาติยิวหรือผู้ที่นับถือศาสนายิวต้องหาทางหลบหนีออกนอกประเทศในจำนวนนี้เป็นนักวิชาการหลบหนีภัยไปอยู่สหรัฐอเมริกาและประเทศอื่นเป็นจำนวนมาก คนยิวที่หนีการทารุณกรรมของพวกนาซีภายใต้ฮิตเลอร์เป็นนักสังคมศาสตร์ไม่ใช่น้อย เมื่อได้ทีลี้ภัยแล้วก็ได้ให้ความสนใจต่อการค้นคว้าหาสาเหตุว่าทำไมคนเยอรมันและคนหลายชาติจึงสนับสนุนลัทธิฟาสซิสต์ ผลของการวิจัยโดยนักสังคมศาสตร์ผู้ลี้ภัยหลายคน คือ ปรากฏในรูปของหนังสือ ชื่อ T.W. Adorno, et al, **The Authoritarian Personality**, Harper, 1950.

หนังสือเล่มนี้เป็นที่กล่าวขวัญกันทั่วไปในวงการนักสังคมศาสตร์ว่าเป็นการค้นคว้าที่ดีเด่น เพราะสามารถแยกแยะวิเคราะห์บุคลิกภาพประเภทที่ต่อต้านประชาธิปไตย (anti-democratic) ออกมาได้

24. ลักษณะ “บุคลิกอำนาจนิยม” หรือ “ปมทรราช”

ได้รับการค้นพบว่าเป็นขึ้นจากสภาพจิตซึ่งส่วนหนึ่งเป็นของที่มีมาแต่เดิม คือ พันธุกรรมและอีกส่วนหนึ่งมาจากสิ่งแวดล้อม, การอบรมกล่อมเกลามาจากสังคม องค์กรประกอบหรือลักษณะของบุคลิกอำนาจนิยม คือ ผู้ที่สนับสนุนให้มีการปกครองแบบเบ็ดเสร็จฝ่ายขวา (ฟาสซิสต์)

(T.W. Adorno, et al., **The Authoritarian Personality**, Wiley Science ed., 1964, pp.248-250.) พอจะแยกแยะได้ดังต่อไปนี้

ลักษณะที่หนึ่ง : ยึดมั่นในค่านิยมหรือความเชื่อแบบพื้น ๆ โดยมีได้ไตร่ตรองให้รอบคอบว่าถูกผิดหรือสอดคล้องกับเหตุผลหรือไม่

ลักษณะที่สอง : โอนอ่อนต่อผู้ทรงอำนาจ มักนิยมแสดงความสุภาพนอบน้อมเกินขอบเขต

ลักษณะที่สาม : ชอบใช้อำนาจเมื่อมีโอกาส แสดงความดูร้ายต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ขาดความปราณี, ไม่รู้จักการให้อภัย, เอาแต่ใจตัว ฯลฯ

ลักษณะที่สี่ : หมั่นแคลนผู้มีใจอ่อนไหวหรือมีจินตนาการสูง คือ ชิงชังนักวิชาการ หรือผู้เป็นศิลปิน

ลักษณะที่ห้า : หมกมุ่นในเรื่องโชคกลางหรือเชื่อในเรื่องโหราศาสตร์และไสยศาสตร์ มักฝังใจหรือเชื่อง่ายในคำกล่าวประเภทที่ไม่มีหลักฐาน หรือประเภทที่ปรักปรำบุคคลผู้มีบุคลิกภาพใช้อำนาจมักฝังใจกับอุปาทานหรืออคติต่าง ๆ เช่น เชื่อในคำกล่าวที่ว่า ถ้าพบงูเห่าและแขกให้ตีแขกก่อน เป็นต้น

ลักษณะที่หก : นิยมการใช้กำลังอำนาจความดุดันและความไม่อ่อนข้อ ไม่นิยมการประนี ประนอม มีปมด้อยอยู่ในใจ คือ “กลัวเสียเชิง”

ลักษณะที่เจ็ด : ชอบการทำลายและไม่ไว้วางใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกันลักษณะนี้ตรงข้ามกับ ผู้นิยมลัทธิประชาธิปไตยซึ่งถือว่ามนุษย์แต่ละคนมีขุมแห่งความดี ผู้มี “ปมทรราชย์” หรือ ลักษณะอำนาจน้อยมักมองโลกในแง่ร้าย

ลักษณะที่แปด : มองเห็นแต่ความสับสนวุ่นวายอลเวงในโลก ไม่ว่าเห็นอะไรหรือมักถือว่าเป็นเรื่องคอขาดบาดตายเสมือนหนึ่งว่าโลกจะแตก สังคมจะพินาศ ผู้มีนิสัยชอบใช้อำนาจมักเห็นแต่ความมืดทึบ, มีแนวคิดแบบทุทรศนี นักจิตวิทยา กล่าวว่า การมองโลกว่าสับสนนั้นอาจเป็นเพราะภายในจิตใจของผู้มองอาจสับสนอลเวงอยู่แล้วก็ได้ คือ ไม่ยอมรับว่ามีผงในนัยน์ตาของตน หรือไม่ยอมรับว่าในบ้านตนรกรกปรก แต่กลับไปมองเห็นความโสโครกในบ้านอื่น

ลักษณะที่เก้า : ผู้มีบุคลิกภาพใช้อำนาจมักหมกมุ่นคิดในเรื่องทางกามารมณ์หรือโลภียสุข โดยสรุปบุคลิกอำนาจนิยมแบบฟาสซิสต์ ได้แก่ 1) กลัวหรือเคารพนอบน้อมนิยมตัวผู้มีอำนาจ 2) หมั่นแคลน ดูถูก กดขี่ ดูร้ายกับผู้น้อย (ผู้สนใจเกี่ยวกับลักษณะของผู้มีแนวโน้มสนับสนุนรัฐประหารอำนาจเบ็ดเสร็จ (ทั้งฝ่ายขวาและฝ่ายซ้าย)

(1. Milton Rokeach, **The Open and Closed Mind**, Basic Books, 1960. 2. Carl J. Friedrich and Z.K. Brezinski, **Totalitarian Dictatorship and Autocracy**. Praeger, 1963.)

25. อหุรักษนิยม

แนวคิดอหุรักษนิยมหรือจารัตินิยมมักถือกันว่าเป็นแบบ “หัวเก่า” คือชอบสภาวะเดิม (status quo) นักวิชาการบางคนกล่าวว่า **นักอหุรักษนิยม** ได้แก่ “ผู้ซึ่งมีความเชื่อว่าไม่ควรทำอะไรใหม่ขึ้นเป็นครั้งแรก”

(Robert Schvetinaer. **The Conservative Tradition in European Thought**, New York: Putnam's Sons, 1970, p. 11 ; cited in Levine, **op.cit.**, p.73.)

ทำให้มีความหมายว่า ชอบอยู่กับที่หรือไม่ชอบทำอะไรซึ่งจะกระทบกระเทือนสภาพที่มีอยู่แล้ว ภาพพจน์ของคนบางชาติในอดีตเป็นเช่นนั้น ตัวอย่าง ได้แก่ การกล่าวว่าคนอังกฤษมีลักษณะเป็นคนหัว “**อหุรักษนิยม**” อันหมายถึงการเป็นคน “**หัวโบราณ**” มันคงยึดถือขนบธรรมเนียมเก่า ๆ แม้ว่าจะผ่านพ้นมาเป็นเวลาหลายร้อยปีแล้ว แต่ภาพพจน์ว่าคนอังกฤษมีลักษณะเช่นนั้นก็ยังคงปรากฏอยู่ไม่ใช่น้อย

ในการศึกษาสังคมและการเมืองเปรียบเทียบมักมีการใช้ศัพท์ “**อหุรักษนิยม**” กับชนพื้นเมืองซึ่งไม่สนใจที่จะรับความคิดและวิธีการใหม่ ๆ หรืออย่างที่เราเรียกว่า “**นวัตกรรม**” (**innovations**) ตัวอย่าง คือ การกล่าวว่าชาวไร่ชาวนามักหัวโบราณโดยติดอยู่กับวิธีการทางเกษตรกรรม ซึ่งได้มีการถ่ายทอดสืบเนื่องกันมานับร้อย ๆ ปีแล้ว หรือมักไม่ค่อยยอมเปลี่ยนการปลูกพืชผลอย่างที่เคยเป็นมาแม้จะราคาตก เช่น ข้าวซึ่งราคาต่ำมากหากเปรียบกับค่าใช้จ่ายที่ได้ลงทุนไปแต่ชาวนาก็มักไม่เปลี่ยน

กรณีภาพลักษณ์(image) ว่าคนอังกฤษเป็นผู้ไม่ยอมให้มีการเปลี่ยนแปลงดูจะไม่เป็นจริงอย่างแน่นอนเงื่อนไขน่าจะอยู่ที่ว่าการเปลี่ยนแปลงในทรรศนะของนักอหุรักษนิยมนั้นควรจะต้องมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป (gradualist) 2) กระทำไปด้วยความระมัดระวัง (**cautious**) 3) ไม่ผิดจากสภาพเดิมมากนักหรือเป็นแบบกลาง ๆ หรือแบบ “**มัธยมา**” (**moderate**) 4) มีความสอดคล้องประสานหรือเข้ากันได้กับของเดิม (accommodating) แนวคิดอหุรักษนิยมย้อนกลับไปสู่อดีตตั้งแต่สมัยมหาปราชญ์เพลโตในอารยธรรมกรีกโบราณ แต่ในฐานะเป็นปรัชญาค่อนข้างชัดเจนในศตวรรษที่ 18

เอ็ดมันด์ เบอร์ก เป็นผู้สถาปนาลัทธิอหุรักษนิยมอย่างเป็นระบบ แม้ว่าตัวเขาเองจะไม่ได้ใช้ศัพท์ “**conservative**” ทศนคติและหลักการในระยะแรกเป็นการสนองตอบต่อความ

รุนแรงของการปฏิวัติใหญ่ในฝรั่งเศสในปี ค.ศ.1789 กลายมาเป็นหลักพื้นฐานของอนุรักษนิยมในเวลาต่อมา ข้อเขียนของเบอร์กชื่อ “ข้อคิดพิจารณาเกี่ยวกับการปฏิวัติในฝรั่งเศส” (**Reflections on the Revolution in France**) พิมพ์ ค.ศ.1790 เป็นเวลา 1 ปีภายหลังการปฏิวัตดังกล่าว เบอร์กไม่เห็นด้วยกับการปฏิวัตินั้นอย่างมากและได้คาดการณ์เชิงทำนายล่วงหน้าไว้อย่างถูกต้องว่า การปฏิวัติฝรั่งเศสจะขาดเสถียรภาพและก่อให้เกิดการเผด็จการของผู้นำแทนที่จะเป็นไปตามจุดมุ่งหมายเดิมของการปฏิวัติซึ่งมุ่งสถาปนาสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค

26. สองทฤษฎะว่าด้วยลักษณะอนุรักษนิยม

ทฤษฎะแรก : 7 ลักษณะของอนุรักษนิยม ทศนะนี้เป็นของนักรัฐศาสตร์อเมริกันร่วมสมัยซึ่งระบุ 7 ลักษณะของอนุรักษนิยม ไว้ได้แก่ 1) การรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยและเสถียรภาพ (order and stability) 2) ธรรมชาติมนุษย์มีแก่นแท้ที่ไม่ดี (**wickedness of man**) 3) ประสบการณ์สำคัญกว่าหลักตรรก หรือการใช้เหตุผล 4) การเปลี่ยนแปลงควรค่อยเป็นค่อยไป “ไม่หักโหม และหุนหัน” 5) เสรีภาพสำคัญกว่าความเสมอภาค 6) ควรส่งเสริมความเป็น “หลากหลาย” (**diversity**) มากกว่าความเป็น “สากลนิยม” (**universality**) และ 7) มีการมีรัฐบาลเป็นของจำเป็น

(Livine, **op.cit.**, pp.73-75.)

ประการแรก นักอนุรักษนิยม (แตกต่างจาก “นักอนุรักษธรรมาชาติ” หรือ นักอนุรักษศิลปกรรม—conservationist) ในเชิงสังคมและการเมืองให้ความสำคัญสนับสนุนกับการมีระเบียบวินัย (**discipline**) มากกว่าการปล่อยเสรีมากเกินไป นักอนุรักษนิยมเน้น “กรอบแห่งการปฏิบัติ” ซึ่งมักจะอยู่ในวงแคบ ๆ การกำหนด “กรอบ” เป็นเรื่องยากหากให้มีนานาทัศนะ ดังนั้น ผลสุดท้ายแห่งการมุ่งให้มีความระเบียบเรียบร้อยและเสถียรภาพ คือ การกำหนดให้ยึดถือผู้ที่อยู่ในอำนาจและสภาพเดิม ซึ่งมีการยอมรับในความชอบธรรมอยู่ก่อนแล้ว (**traditional authority**) เช่น เกิดในตระกูลใด นับถือศาสนาอะไร มีความผูกพันและแสดง “ความรักชาติ” มากน้อยเพียงใด นักอนุรักษนิยมจึงมีแนวโน้มที่จะแสดงความชื่นชอบกับ 1) ผู้ที่เกิดในตระกูลเก่าหรือซึ่งมั่งคั่งหรือเป็นที่รู้จักกันมาช้านาน 2) การแสดงออกซึ่งระเบียบวินัยอื่น ๆ รวมทั้งสวมชุดเครื่องแบบและการประดับเหรียญตรา โดยที่ยึดถือ “เสถียรภาพ” เป็นสำคัญ นักอนุรักษนิยมจึงไม่พอใจกับอะไรก็ตาม “คน, วัตถุ, เหตุการณ์” ซึ่งกระทบต่อการคงอยู่ในสภาพเดิม

ประการที่สอง นักอนุรักษนิยมเชื่อว่ามนุษย์มีความไม่ดีในตนเองตั้งแต่กำเนิด โดยอ้างว่าการมีสภาวะซึ่งฝังแน่นอยู่ในจิตทำให้เกิดการสู้รบ การสงครามและการทำผิดร้ายแรงต่าง ๆ คือ แนวคิด “มองโลกแง่ร้าย” (**pessimistic**) ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดหรือความเชื่อของนักเสรีนิยมซึ่งเป็นแบบ “มองโลกแง่ดี” (**optimistic**) เมื่อมองมนุษย์ว่ามีธรรมชาติอันชั่วร้าย นักอนุรักษนิยมย่อมมีทัศนคติว่าสมควรควบคุมมนุษย์โดยการใช้วิธีการลงโทษ โดยอ้างว่าจะทำให้เหลาจำ แต่แนวคิดของฝ่ายเสรีนิยมจะแตกต่างออกไป กล่าวคือ ถือว่าการกระทำผิดไม่ใช่เกิดขึ้นจากความชั่วร้ายใน “สันดาน” ของมนุษย์อย่างเดียว แต่เป็นเพราะได้รับผลกระทบจากสภาวะแวดล้อมหรือสภาพครอบครัว สภาพทางการศึกษา สภาพทางเศรษฐกิจและสภาพทางการเมืองด้วย

ประการที่สาม นักอนุรักษนิยมเห็นความสำคัญของการผ่านประสบการณ์มากมามาก ดังตัวอย่างที่คุ้นหูว่า “ตามผู้ใหญ่หมาไม่กัด” หรือควรเชื่อฟังผู้ “อาบน้ำร้อนมาก่อน” “การเห็นประสบการณ์มากกว่าการใช้เหตุผล” มิใช่หมายความว่าเป็นผู้ที่ขาดเหตุผล (**irrational**) เหตุผลย่อมมีความสำคัญ แต่ไม่ควรเป็นเหตุผลซึ่งอิงทฤษฎีที่ไกลตัวหรือมีลักษณะเพื่อฝัน นักอนุรักษนิยมมักไม่ค่อยไว้วางใจนักวิชาการหรือนักวางแผน ซึ่งอ้างทฤษฎีสูง ๆ หรืออ้างว่าได้ทำสำเร็จมาแล้วโดยยกตัวอย่างกรณีของประเทศซึ่งแตกต่างในลำดับขั้นแห่งความเจริญทางเศรษฐกิจและประวัติความเป็นมา นักอนุรักษนิยมมักทำตนเป็น “คนคิดช้า” คือไม่กระโดดเข้าร่วมวงไฟบุลย์กับข้อเสนอแนะหรือหลักการซึ่งดู “สมเหตุสมผล” และ “น่าเป็นไปได้” ในเชิงวิชาการ (คือ ในทางทฤษฎีและในทางด้านวิชาการปฏิบัติอย่างที่เราเรียกกันว่า “ตามเทคนิค”—**technical**) แต่ยังไม่เคยมีการทดลองปฏิบัติในสภาวะที่คล้ายคลึงกัน ตัวอย่าง คือ นักอนุรักษนิยมมักไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอให้มีการสร้างทางรถไฟหรือรถรางใต้ดิน แม้วิศวกรบางคนอาจกล่าวว่าเป็นเรื่องที่ทำได้ (ทางเทคนิค) และมีการทำเช่นนั้นในประเทศอื่น ๆ เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี ฮองกง และสิงคโปร์ โดยสรุปนักอนุรักษนิยมเป็นผู้ที่ระมัดระวังเพราะคำนึงถึงประสบการณ์ ดังนั้น จึงไม่พร้อมที่จะสนับสนุนโครงการหรือข้อเสนอซึ่งเป็นเรื่องใหญ่มหึมา

ประการที่สี่ นักอนุรักษนิยมไม่ขัดข้องหากการเปลี่ยนแปลงไม่ได้เป็นไปอย่างรุนแรงและฉับพลันเกินไป การเปลี่ยนแปลงพอจะรับได้แม้จะกระเทือนสภาพเดิมอย่างมาก นักอนุรักษนิยมเอ็ดมันด์ เบอร์ก ต่อต้านการปฏิวัติใหญ่ในฝรั่งเศส แต่ได้แสดงความคิดเห็นสนับสนุนการเรียกร้องของผู้ตั้งรกรากในอเมริกา (**colonists**) ที่จะมีสิทธิและเสรีภาพอันหมายถึง การเรียกร้องให้มีอิสรภาพ เบอร์กสนับสนุนการปฏิวัติอเมริกัน เพราะเห็นว่าทำไปโดยมุ่งที่จะธำรงไว้ซึ่งสิทธิเสรีภาพของบุคคล

ประการที่ห้า นักอนุรักษนิยมถือว่าความเสมอภาคเป็นอันตรายต่อเสรีภาพ เมื่อทุกคนมีความเสมอภาคแล้วย่อมสามารถใช้ “เสียงส่วนใหญ่” หรือเสียงข้างมากให้เป็นประโยชน์ในการจำกัดเสรีภาพของบุคคลอื่นได้ แอลเล็กซิส เดอ ทอคเกอวิลล์ นักวิเคราะห์สังคมชาวฝรั่งเศสได้เขียนเตือนให้ระมัดระวังสภาวะที่เรียกว่า “ทรราชย์ของเสียงข้างมาก” (tyranny of the majority) อันเกิดขึ้นจากระบบแห่งความเสมอภาค คือ “1 คน 1 เสียง” (one man one vote) ระบบ 1 คน 1 เสียง

ความเสมอภาคใน “เชิงจำนวน” ย่อมไม่มีการพิจารณาในเชิงความแตกต่างแห่ง 1) อายุ 2) ภูมิหลังของครอบครัว 3) ระดับการศึกษา 4) ฐานะทางเศรษฐกิจ 5) ระยะเวลาแห่งการประกอบอาชีพ 6) ประสบการณ์แห่งการทำงานในด้านและระดับต่าง ๆ

เมื่อตัดข้อพิจารณาในเรื่องเหล่านี้นอกไปแล้ว นักอนุรักษนิยมถือว่าเป็นการทำผิดอย่างมหันต์ เพราะจะทำให้น้ำหนักแห่งคะแนนเสียงเท่ากันโดยยึด “ความเป็นคนในเชิงจำนวน” เป็นเกณฑ์แต่อย่างเดียวนั้น แนวคิดซึ่งไม่เห็นความเสมอภาคนี้เป็นปฏิปักษ์ต่อ “เสรีประชาธิปไตย” อยู่บ้าง อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่าบางคนแม้จะได้ชื่อว่าเป็นนักอนุรักษนิยมก็ยังมิพบาทในการขยายฐานประชาธิปไตย ตัวอย่างได้แก่ เบนจามิน ดิสราเอลลี (Benjamin Disraeli) ในขณะที่เป็นนายกรัฐมนตรีอังกฤษได้สนับสนุนการให้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งแก่ชนชั้นกรรมาชีพเป็นจำนวนมากในปี ค.ศ.1867

ประการที่หก นักอนุรักษนิยมไม่เห็นด้วยกับการมีความเหมือนกัน (uniformity) หรือ “ความเป็นสากล” (universality) ถือว่าแต่ละประเทศย่อมมีประวัติความเป็นมาแตกต่างกัน การจะไปบังคับใช้มาตรฐานเดียวกันย่อมไม่สมควรอย่างยิ่ง ตัวอย่าง คือ แนวคิดที่ว่าไม่สมควรอ้างหลักการเดียวกัน เช่น ในบางประเทศอาจมีประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรมอันไม่สนับสนุนการมีบทบาททางการเมืองของสตรี ในกรณีเช่นนั้นนักอนุรักษนิยมก็ไม่ขัดข้อง

ประการที่เจ็ด นักอนุรักษนิยมมักสนับสนุนฝ่ายรัฐบาล ทั้งนี้เพราะเห็นว่าเป็นผู้พิทักษ์ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและเสถียรภาพ

ลักษณะ 7 ประการนี้เป็นแนวกว้าง ๆ เชิงสังคมจิตวิทยาของอนุรักษนิยม ซึ่งมีมาตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันหากเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจนักอนุรักษนิยม โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกาประมาณ 50 ปีมาแล้ว) สนับสนุนเศรษฐกิจแบบนายทุน แต่มีความเอนเอียงเห็นด้วยกับ “เศรษฐกิจแบบผสม” และไม่ส่งเสริมนโยบายแบบรัฐสวัสดิการ (welfare state)

พรรณานี้ที่สอง : การแบ่งอนุรักษนิยมออกเป็น 3 มิติ ผู้เรียบเรียงปทานุกรมว่าด้วยความ คิดทางการเมือง (Roger Scruton, **A Dictionary of Political Thought**, London: Pan Books, 1983, pp.90-91.) แบ่งอนุรักษนิยมออกเป็น 3 มิติ ได้แก่ ว่าด้วย 1) ทศนคติต่อสังคม 2) อุดมคติในเรื่องการเมือง การปกครอง และ 3) การปฏิบัติทางการเมือง

ประการแรก นักอนุรักษนิยมเห็นประโยชน์ของการรวมตัวกันขึ้นเป็นสังคมและสังคมการเมือง เพราะแม้ว่าสภาพอาจจะยังไม่สมบูรณ์ คือ มีข้อบกพร่องนานาประการ แต่ก็ยังดีกว่าการไม่มีสังคม นักอนุรักษนิยมมักเห็นเช่นเดียวกับ **ธอมัส ฮอบส์** นักปรัชญาชาวอังกฤษ ซึ่งถือว่าก่อนที่จะมีสังคมในรูปของรัฐนั้น มนุษย์แสดงนิสัยหรือธรรมชาติเดิมอันชั่วร้ายให้ปรากฏ ซึ่งทำให้ชีวิตคนยุคก่อนมีสัญญาประชาคมมีลักษณะแห่งความเป็นอนารยะ มีความป่าเถื่อน ดังนั้น เมื่อสังคมเกิดขึ้น นักอนุรักษนิยมเห็นว่าสมควรทะนุถนอมรักษาไว้ โดยเฉพาะชนบทธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ รวมทั้งสถาบันศาสนา

ประการที่สอง นักอนุรักษนิยมสนับสนุนให้มีสถาบันเพื่อสนองตอบต่อความจำเป็นต่าง ๆ ของชาติ กล่าวคือ สอดคล้องกับ**ชนบทธรรมเนียมและค่านิยม**ของชาติ นักอนุรักษนิยมไม่สนับสนุนให้รัฐบาลสร้างองค์การหรือหน่วยงานโดยอาศัยหลักการเชิงนามธรรม (**abstract principle**) หรือตามทฤษฎี ทั้งนี้เพราะต้องการให้สถาบันการเมืองสอดคล้องกับสภาพการณ์ของสังคมและวัฒนธรรม การนำแบบอย่างมาจากที่อื่น หรือจากความคิดเชิงทฤษฎีล้วน ๆ ย่อมไม่เป็นผลดี การคำนึงถึง “กาละ และ เทชะ” สำคัญยิ่ง

ประการที่สาม แนวอนุรักษนิยมวางนโยบายตามหลัก “**เล็งผลปฏิบัติ**” (**pragmatic**) คือ ทำในสิ่ง“**ที่พอจะกระทำได้**” ไม่มีการตั้งเป้าหมายไว้อย่างสูงส่งเกินความสามารถที่จะบรรลุได้ และเข้ากับธรรมชาติของมนุษย์ สนับสนุนหลักการในเรื่อง**ทรัพย์สินส่วนตัว (private property)** นักอนุรักษนิยมจึงยอมไม่เห็นด้วยกับการที่รัฐจะยึดเอาทรัพย์สินเป็นของรัฐ เช่น ในทฤษฎีการเมืองแบบคอมมิวนิสต์ นักอนุรักษนิยมมักสนับสนุนการค้าเสรีและไม่สนับสนุนให้รัฐบาลมีบทบาทมาก (ถึงขั้นเข้าดำเนินการเองเป็นส่วนใหญ่) ทางเศรษฐกิจและสังคม

27. พรรคการเมืองแนวอนุรักษนิยม

พรรคการเมืองแนวอนุรักษนิยม มีปรากฏเด่นชัดใน 1) สหราชอาณาจักร 2) แคนาดา 3) บางประเทศในเครือจักรภพ (**Commonwealth**) และในประเทศซึ่งมีการปกครองแบบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ (**constitutional monarchies**)

ในประเทศอังกฤษพรรคคอนเซอร์เวทีฟ (**Conservative Party**) เป็นพรรครัฐบาลในยุคร่วมสมัย (มีมาร์กาเรท แธชเชอร์ เป็นหัวหน้าพรรคและหัวหน้ารัฐบาล เป็นเวลาประมาณ 11 ปี และตามมาด้วยจอห์น เมเจอร์)

(Scruton, *op.cit.*, pp.91-92.)

ในแคนาดาเดิมคุณศัพท์ข้างหน้า เพื่อให้มีภาพพจน์ว่า แม้จะมีชื่อทำนองว่าเป็นแบบหัวเก่า แต่ก็ยังเป็นแบบก้าวหน้า คือ พรรคอนุรักษนิยมก้าวหน้า (**Progressive Conservatives**)

พรรคคอนเซอร์เวทีฟหรืออนุรักษในอังกฤษสมัยหนึ่งเคยสนิทสนมกับ **Conservative and Unionist Party** เพราะได้เคยร่วมมือใกล้ชิดกับสหภาพเสรีนิยม (**Liberal Unionists**) ซึ่งสนับสนุนการรวม (**Union**) สกอตแลนด์และไอร์แลนด์เข้าเป็นประเทศอังกฤษอย่างที่เราจักกันทุกวันนี้ พรรคอนุรักษนิยมของอังกฤษสนับสนุน 1) การปฏิรูปแบบช้า ๆ (**slow reform**) 2) การประนีประนอม (**conciliation**) ซึ่งเป็นวิธีการเพื่อหาทางออกสำหรับข้อพิพาท โดยมีคณะกรรมการศึกษาข้อมูล (**Commission of Inquiry**) โดยเสนอข้อแนะนำ (**recommendations**) และมีการปฏิบัติตาม โดยไม่มีการตัดสินแบบคำพิพากษา(วิธีการประนีประนอมข้อพิพาทนี้มีในกฎหมายอังกฤษในรูปของ **Conciliation Act 1896**. Cf. *Ibid.*, p.85.) 3) เศรษฐกิจแบบผสมระหว่างเปิดเสรีกับรัฐควบคุม 4) การดำรงไว้ซึ่งระบบลำดับชั้น (**hierarchical institutions**) และระบบรัฐสภา ระบบลำดับชั้นหมายถึงการมีความแตกต่างในเรื่องฐานะหรือสถานภาพบางอย่าง

พรรคคอนเซอร์เวทีฟของอังกฤษมีความเป็นมาสืบเนื่องต่อจาก “กลุ่มทอรี” (**Tory faction**) ซึ่งมีมาก่อนหน้านั้นนานแล้ว ดังนั้น ศัพท์ **Toryism** จึงอาจใช้แทนคำว่า “อนุรักษนิยม” ได้อย่างกว้าง ๆ แต่หากใช้เฉพาะเจาะจงลงไปย่อมหมายถึง นโยบายกลุ่มทอรียุคเก่า

28. ลัทธิเสรีนิยม

ลัทธิอนุรักษนิยมมีบทบาทสำคัญเริ่มตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 โดยผลงานของเอ็ดมันด์ เบอร์ก นักการเมืองชาวอังกฤษ ลัทธิเสรีนิยมมีจุดเริ่มต้นสำคัญในศตวรรษที่ 17 โดยนักปรัชญาชาวอังกฤษชื่อ จอห์น ล็อก (**John Locke**) ทั้งนี้โดยสืบเนื่องจากทฤษฎีสัญญาประชาคม แนวคิดของล็อกและของนักทฤษฎีอื่น ๆ ซึ่งรวมกันแล้วเรียกว่า “เสรีนิยมแบบต้นตำรับ” หรือ “เสรีนิยมแบบคลาสสิก” (**classical liberalism**) ประกอบด้วยหลักการ 8

ประการ (Levine, **op.cit.**, pp.70-72.) ได้แก่ 1) เสรีภาพของปัจเจกชน 2) มนุษย์โดยธรรมชาติเป็นคนดี 3) การแก้ปัญหาโดยใช้หลักเหตุผล 4) การเปลี่ยนแปลงเป็นไปในทิศทางแห่งความก้าวหน้า 5) ความเสมอภาคแห่งโอกาส 6) มนุษย์เหมือนกันทุกแห่ง 7) การมีรัฐบาลเป็นข้อจำเป็นแม้จะไม่ใช่ว่าสิ่งที่น่าพิสมัย 8) เศรษฐกิจแบบเสรี

เสรีภาพของปัจเจกชน ลัทธิเสรีนิยมให้ความสำคัญกับเสรีภาพของปัจเจกชนคือแต่ละคนเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ ศาสนา แต่ให้จำกัดบทบาทและอำนาจรัฐ องค์การ ศาสนา และกองทัพซึ่งอาจทำให้เกิดการกระทบกระเทือนเสรีภาพ การเน้นย้ำเรื่องเสรีภาพของปัจเจกชนนี้ชัดเจนยิ่ง ในข้อเขียนในศตวรรษที่ 19 ของนักปรัชญาอังกฤษ จอห์น สจวร์ต มิลล์ (John Stuart Mill, 1806-73) มิลล์ถือว่ารัฐไม่มีสิทธิ์ที่จะปิดปากปัจเจกชน แม้ผู้นั้นจะเป็นผู้ที่มีเสียงน้อยที่สุด คือ กระแสเสียงเดียวซึ่งเห็นแตกต่างจากผู้อื่น จอห์น สจวร์ต มิลล์สนับสนุนสิทธิสตรีเป็นนักเสรีนิยมผู้ต่อสู้หรือสิทธิสตรี (liberal, feminist—เฟมินนิสต์) เขาเขียนหนังสือชื่อ **การกดขี่สตรี (The Subjection of Women, 1869)** (Iain Mclean and Alistair Mcmillan, eds. **The Concise Oxford Dictionary of Politics.** Oxford University press, 2003, p.350.)

มนุษย์โดยธรรมชาติเป็นคนดี ตามทฤษฎีสัญญาประชาคมของจอห์น ล็อก ในสภาวะแห่งธรรมชาติยุคเก่านั้นมนุษย์อยู่แบบไม่มีปัญหาอะไรมาก ที่ขาด คือ ความสะดวกในการอยู่ร่วมกัน จึงได้ทำ “สัญญา” เพื่อตั้งรัฐขึ้นมา

หลักเหตุผล ผู้มีแนวคิดเสรีนิยมตระหนักดีว่ามีปัญหามากประการในโลก ทั้งเรื่องปัจจัย 4 และปัญหาอื่น ๆ แต่มิได้อ้างง่าย ๆ ว่ามนุษย์มีธรรมชาติแห่งการเป็นคนเลว หากเป็นเช่นนั้นย่อมเป็นการปิดทางแห่งการแก้ไข นักเสรีนิยมมองว่าบรรดาปัญหาเหล่านั้นสามารถแก้ไขได้ โดยใช้หลักเหตุผลด้วยการพิจารณาถึงสาเหตุที่แท้จริงซึ่งผลสุดท้ายมักจะเกี่ยวข้องกับการขาดความรู้ ขาดความเข้าใจและขาดการศึกษา การมองเหตุผลทำนองดังกล่าวย่อมสามารถนำไปสู่การแก้ไขเยี่ยงยาปัญหาต่าง ๆ ได้ ในภายหลัง ดังนั้น จะเห็นว่านักเสรีนิยมให้ความสำคัญกับการศึกษาแบบกว้าง ๆ อย่างที่เรียกว่า “ศิลปศาสตร์ศึกษา” (liberal education) เพื่อความเจริญแห่งสติปัญญาเพื่อที่จะใช้เหตุผลได้ถูกต้อง นักเสรีนิยมไม่ทักท้วงว่าปัญหาเกิดขึ้นเพราะมนุษย์มีสันดานไม่ดี แต่เห็นว่าเป็นเพราะขาดความรู้และอีกสาเหตุหนึ่งเป็นเพราะสภาวะทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญทางเศรษฐกิจและอื่น ๆ ที่ผลักดันให้เกิดอาชญากรรม

เชื่อในความก้าวหน้า นักเสรีนิยมมีทัศนคติเชิงสุทธรรศนิยมว่า โลกอนาคตอาจทำให้ดีขึ้นได้ด้วยการกล้าเปลี่ยนแปลง นักเสรีนิยมไม่ติดเกาะอยู่กับค่านิยมหรือสภาพการณ์

เดิม นักเสรีนิยมกล้าเปลี่ยนแปลงโดยใช้เหตุผลและต้องไม่ใช้วิธี การรุนแรง

ความเสมอภาคในโอกาส ในศตวรรษที่ 19 นักเสรีนิยมยังไม่ “ใจกว้างมากพอ” หรือยัง “ไม่ไปไกลมาก” ที่จะสนับสนุนให้มีสิทธิออกเสียงทั่วกันหมดในหมู่พลเมือง (**universal suffrage**) สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งของสตรีอเมริกัน ยังไม่มีกฎหมายรับรอง จนกระทั่งปี ค.ศ.1920 คือ 2 ปีภายหลังมหาสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่นักเสรีนิยมยุคนั้นให้การสนับสนุนความเสมอภาคในโอกาส (**equality of opportunity**)

หลักสากลนิยม นักเสรีนิยมแบบคลาสสิกหรือต้นตำรับเห็นว่าคุณค่าหรือค่านิยมบางอย่างไม่ได้ขึ้นอยู่กับประเทศใดประเทศหนึ่ง แต่เป็นเรื่องที่จะต้องมีเป็นสากล ตัวอย่าง ได้แก่ “สิทธิของมนุษย” หรือ “สิทธิมนุษยชน” (**rights of man**)

การมีรัฐบาล นักเสรีนิยมเทิดทูนเสรีภาพของปัจเจกชน แต่ยอมรับว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของจำเป็นแต่ภายในขอบเขต

29. การเปลี่ยนแปลงบางประการในลัทธิเสรีนิยม

เท่าที่กล่าวมาข้างต้น 7 ข้อ เป็นความพยายามระบุลักษณะกว้าง ๆ ของเสรีนิยมทั้งในแนวคิดเดิม (เสรีนิยมแนวเก่า, เสรีนิยมตามตำรับ, เสรีนิยมแบบคลาสสิก) และแนวคิดใหม่ คือ เสรีนิยมในยุคปัจจุบัน มีข้อแตกต่างบางประการระหว่างเสรีนิยมแบบเดิม (หรือแนวเก่า) กับแนวปัจจุบัน ดังจะได้อธิบายต่อไป

ประเภทที่ 1 : เสรีนิยมแบบเก่า (สมัยต้นศตวรรษที่ 19) เสรีนิยมแบบเก่าเน้นเสรีภาพของเอกชนอย่างสูงสุด เสรีนิยมในต้นศตวรรษที่ 19 ไม่ต้องการให้รัฐบาลเข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือให้ความช่วยเหลือในกิจการของเอกชนโดยไม่จำเป็น ลัทธิเสรีนิยมแบบเก่าต้องการให้รัฐบาลมีอำนาจภายในขอบเขตจึงสนับสนุนให้มีการควบคุมซึ่งกันและกันหลายทอด เช่น 1) ให้ฝ่ายนิติบัญญัติคุมฝ่ายบริหาร 2) ให้ฝ่ายบริหารควบคุมฝ่ายนิติบัญญัติ (บางส่วน) 3) ให้ฝ่ายตุลาการถูกควบคุมบางส่วน และศาลมีบทบาทในการควบคุมฝ่ายนิติบัญญัติ ลัทธิเสรีนิยมแนวเก่าเป็นรากฐานแห่งความเชื่อประชาธิปไตย เพราะประชาธิปไตยเน้นเรื่องตัวบุคคลมากกว่ารัฐ

ประเภทที่ 2 : เสรีนิยมใหม่ (ศตวรรษที่ 20) วิวัฒนาการกลายเป็นเสรีนิยมใหม่ในศตวรรษที่ 20 เสรีนิยมใหม่ห่วงในเรื่องสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล แต่เปลี่ยนแนวคิดบ้าง คือ ไม่รังเกียจที่จะให้รัฐบาลมีบทบาทในการคุ้มครองผลประโยชน์ต่าง ๆ ของบุคคล เสรีนิยมใหม่ไม่ถือว่ารัฐบาลเป็นศัตรูของเอกชนหรือปัจเจกชน เสรีนิยมใหม่มักยอมรับทัศนะ “ปฏิบัติ

นิยม” หรือ “**เล็งผลปฏิบัติ**”(pragmatism) คือ ยึดหยุ่นเพื่อให้สามารถลงมือกระทำได้ ไม่ยึดมั่นกับอุดมการณ์หนึ่งจนไม่ยอมเปลี่ยนแปลง หากเห็นว่าสิทธิซึ่งเคยถือ**ใช้การไม่ได้**เมื่อทดลองปฏิบัติตามดูก็พร้อมที่จะเปลี่ยน แปลงทัศนคติหรือความเห็น เพื่อให้เกิดผลดีในทางปฏิบัติ เสรีนิยมใหม่ที่ใช้ในความหมายนี้ตรงกับรากศัพท์ “เสรี” (liber, libre ในภาษาฝรั่งเศส) คือ ไม่มีอุปาทาน “ติด” อยู่กับของเดิมหรือสภาพที่เป็นอยู่แล้ว **เสรีนิยมใหม่** เอนเอียงทาง **สังคมนิยมประชาธิปไตย (democratic socialism)** คือ ยอมให้รัฐบาลเข้ามามีส่วนในกิจกรรมบางอย่าง โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับ**สาธารณประโยชน์** เช่น กิจการไปรษณีย์ การขนส่ง การประปา การไฟฟ้า เห็นควรให้รัฐวางมาตรการควบคุมอย่างใกล้ชิดในเรื่องมาตรฐานสินค้า การกำหนดค่าแรงงาน และสภาพของการทำงาน เป็นต้น

อาจกล่าวโดยสรุป **ลัทธิเสรีนิยมเก่า** (มีอิทธิพลมากในช่วงต้นศตวรรษที่ 19) มีแนวโน้มไปทางปัจเจกชนนิยม หรือเอกชนนิยม **ลัทธิเสรีนิยมใหม่** (ศตวรรษที่ 20) เอนเอียงไปทาง “**ส่วนรวมนิยม**” (**collectivism**) คือ การให้รัฐหรือสังคมมีบทบาทในการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์

เสรีนิยมทางเศรษฐกิจและเสรีนิยมนอกเหนือเรื่องทางเศรษฐกิจ มีการแยกประเภท “เสรีนิยม” อีกแบบหนึ่ง นักสังคมวิทยาทางการเมืองที่มีชื่อมากของสหรัฐอเมริกาชื่อ **เชอร์มัวร์ มาร์ติน ลิปส์** แบ่งเสรีนิยมออกเป็นเสรีนิยมทางเศรษฐกิจ และเสรีนิยมที่ไม่ใช่เรื่องทางเศรษฐกิจ

ประการแรก **เสรีนิยมในเรื่องทางเศรษฐกิจ (economic liberalism)** เห็นว่ารัฐบาลควรสงเคราะห์ประชาชนในเรื่องที่เกี่ยวกับเรื่องปากท้องและสวัสดิการโดยทั่วไป เช่น 1) ให้มีการประกันสุขภาพ คือ เมื่อป่วยก็ได้รับการรักษาโดยไม่ต้องเสียค่าบริการหรือเสียแต่เพียงเล็กน้อย 2) มีการจ่ายเงินทดแทนเมื่อตกงาน (การประกันการว่างงาน) 3) สนับสนุนให้ชนชั้นกรรมาชีพได้รายได้สูงขึ้น และสนับสนุนองค์การกรรมกร 4) ให้เก็บภาษีที่แตกต่างกันมากระหว่างคนจนกับคนรวย คือ ให้คนรวยเสียในอัตราสูงกว่าของคนจน (เก็บภาษีแบบก้าวหน้าหรือภาษีเสริม) ผลการวิจัยพบว่า ผู้มีรายได้น้อยหรือมีการศึกษาน้อยสนับสนุนเสรีนิยมทางเศรษฐกิจมาก ทั้งนี้เพราะได้ประโยชน์โดยตรง

ประการที่สอง **เสรีนิยมในเรื่องอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เศรษฐกิจโดยตรง(non-economic liberalism)** เสรีนิยมประเภทนี้ตรงกับรากศัพท์ของคำว่าเสรีที่แปลว่าเป็นอิสระ ไม่ผูกพันกับอุปาทานหรือการถือคติ รายละเอียดมีดังนี้

- 1) มีใจกว้าง

- 2) สนับสนุนสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น
- 3) ไม่หลงใหลหมู่พรรคพวกพ้อง
- 4) ไม่เป็นนักชาตินิยมจนเกินขอบเขต
- 5) ไม่หลงมกมายในลัทธิศาสนา
- 6) ไม่นิยมวิธีรุนแรง
- 7) เห็นความดีงามของชาติอื่น ๆ บ้าง ด้วยการคบหาสมาคมและไม่พยายามทำให้ชาติของตนโดดเดี่ยว หรือถูกทำให้โดดเดี่ยว
- 8) การสนับสนุนองค์การระหว่างประเทศ ฯลฯ ผลการวิจัยพบว่า ผู้มีการศึกษาหรือผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดี มักมีทัศนคติของเสรีนิยมประเภทนี้

30. บทสรุป

ความคิดทางการเมืองเป็นเรื่องนามธรรม แต่กระทบต่อรูปธรรมแห่งการประพฤติปฏิบัติในโลกแห่งความเป็นจริง คือ มีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองซึ่งปรากฏออกมาในรูปของการจัดองค์การทางการเมือง รูปแบบการเมือง การปกครอง นโยบายของรัฐ และพรรคการเมือง รวมทั้งการมีส่วนร่วมของราษฎรในทางการเมือง

ความคิดทางการเมืองอาจเกี่ยวโยงกับ 1) มโนทัศน์ 2) อุดมการณ์การเมือง 3) ทฤษฎี และ 4) ปรัชญาทางการเมือง ทั้งนี้ ความหลากหลายแห่งแนวคิดในรูปของอุดมการณ์ ทฤษฎีและปรัชญาการเมืองมีมากแต่อาจแยกออกเป็นแบบซ้ายและขวา ซึ่งบทนี้กล่าวถึงอริยนิยม คอมมิวนิสต์ ฟาสซิสต์ อนุรักษนิยม และเสรีนิยม สำหรับเรื่องประชาธิปไตยมีอยู่ในบทอื่นอยู่แล้ว

31. อ้างอิงเพิ่มเติม

- 1) Gabriel Almond. **The Appeals of Communism**. Princeton University Press, 1968.
- 2) Arnold Brecht, "Political Theory: Approaches," **International Encyclopedia of the Social Sciences**, 1968, XII, 307-8, 310.
- 3) S.J. Brams, **Game Theory and Politics**. New York: The Free Press, 1975.
- 4) David Easton, ed. **Varieties of Political Theories**. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall, 1966.

- 5) -----, **A Framework for Political Analysis**, Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall, 1965.
- 6) -----, **A Systems Analysis of Political Life**, New York: Wiley, 1965.
- 7) Andrew Heywood. **Political Theory: An Introduction**, 3rd ed. New York: Palgrave Macmillan, 2004.
- 8) Elizabeth M. James. **Political Theory**. Chicago: Rand McNally, 1976.
- 9) Jatkari and Krishna. **Political Theory and Institutions**. 2nd rev. ed. New Delhi: Sterling Publishers Private Ltd., 1990.
- 10) Roy C. Macridis. **Contemporary Political Ideologies**. Cambridge, Mass. : Winthrop, 1980.
- 11) Eugene J. Meehan, **Contemporary Political Thought**. Homewood, Ill.: Dorsey, 1976.
- 12) N.K. O'Sullivan. **Conservatism**. New York: St. Martin's Press, 1976.
- 13) Sheldon S. Wolin, **Politics and Vision: Continuity and Innovation in Western Political Thought**, Boston: Little, Brown, 1960.
- 14) -----, "**Political Theory: Trends and Goals**," International Encyclopedia of Social Sciences, 1968, XII.
- 15) Tannenbaum Donald G. and Schultz David. **Inventors of Ideas : An Introduction to Western Political Philosophy**. Second Edition, Thomson Wadsworth, 2004.
- 16) James L. Wiser. **Political Theory: A Thematic Inquiry**. Chicago: Nelson-Hall, 1986.
- 17) Russell J. Dalton, **Citizen Politics: Public Opinion and Political Parties in Advanced Industrial Democracies**, 3rd ed. (New York: Chatham House, 2002)
- 18) David Hoffman, **The Oligarchs: Wealth and Power in the New Russia** (New York: Public Affairs, 2002)

32. ตัวอย่างคำถาม

- 1) รากศัพท์เดิมของ “ทฤษฎี” ในภาษากรีกมีความหมายอะไรบ้าง
- 2) idea กับ concept ต่างกันอย่างไร
- 3) ศัพท์ ideology บัญญัติโดยนักคิดชาติใดและมุ่งให้มีความหมายอย่างไร
- 4) ทรรศนะของจักรพรรดินโปเลียนเกี่ยวกับอุดมการณ์เป็นอย่างไร
- 5) **Slogan** กับ **Love of Wisdom** หมายถึงอะไร
- 6) คำกล่าวที่ว่าปรัชญายุคหลัง ๆ เป็นเพียง “เชิงอรรถ” ของนักคิดกรีกโบราณผู้หนึ่งท่านผู้นั้นคือใคร
- 7) “ทวินัย” คืออะไร
- 8) จงอธิบายสาเหตุที่มีการแบ่งอุดมการณ์ออกเป็นซ้ายและขวา
- 9) วัตถุนิยมเชิงวิภาษ คืออะไร
- 10) **thesis antithesis, synthesis** แตกต่างกันอย่างไร
- 11) การปฏิวัติใหญ่ในรัสเซียมีผลอย่างไรในเชิงอุดมการณ์
- 12) แนวคิดเกี่ยวกับคอมมูน คิบบุทซ์ เป็นอย่างไร
- 13) แนวคิดของ เหมา เจ๋อตง กับ เต๋ง เสี่ยว ผิง แตกต่างกันอย่างไร
- 14) อธิบายสาเหตุที่ชุมชนคิบบุทซ์ส่งเสริมศูนย์เลี้ยงเด็ก
- 15) ผู้สนับสนุนลัทธิฟาสซิสต์ได้แก่ ผู้ใดบ้าง และลัทธิฟาสซิสต์มีจุดเด่น ได้แก่อะไร
- 16) **Führerprinzip** คืออะไร เกี่ยวข้องอย่างไรกับฮิตเลอร์และชาร์ลี แชปลิน
- 17) จงอธิบาย **3k's**
- 18) **Il Duce** คืออะไร หรือใคร
- 19) บุคลิกภาพแบบอำนาจนิยม เป็นอย่างไร
- 20) “ผู้ซึ่งมีความเชื่อว่าไม่ควรทำอะไรใหม่ขึ้นเป็นครั้งแรก” หมายถึงผู้ยึดอุดมการณ์ประเภทใด
- 21) ระบุลักษณะของอนุรักษนิยมมา 3 ลักษณะ และแตกต่างจากอนุรักษธรรมชาติอย่างไร
- 22) ระบบหรือแนวคิด 1 คน 1 เสียง หมายถึงอะไร
- 23) นักอนุรักษนิยมกับฮอบส์เกี่ยวข้องกันอย่างไร และเกี่ยวโยงถึง “พระราชย์ของเสียงข้างมาก” อย่างไร

- 24) อนุรักษนิยมในมิติที่ว่าด้วยการปฏิบัติทางการเมืองเป็นอย่างไร โดยเฉพาะเกี่ยวกับระบบ 1 คน 1 เสียงอย่างไร
- 25) นโยบายของพรรคอนุรักษนิยมของอังกฤษเป็นอย่างไร
- 26) ระบุลักษณะเสรีนิยมแบบคลาสสิกมา 3 ข้อ
- 27) ศิลปศาสตร์ศึกษาเกี่ยวกับลัทธิเสรีนิยมอย่างไร
- 28) เสรีนิยมแนวเก่ากับแนวใหม่ต่างกันอย่างไร
- 29) จงอธิบายอิทธิพลของความคิดทางการเมืองโดยยกตัวอย่างการปฏิบัติใหญ่ในฝรั่งเศส
- 30) ลัทธิและการปฏิบัติเกี่ยวกับคอมมิวนิสต์ในอดีตสหภาพโซเวียตและจีนต่างกันอย่างไร

“No iron chain, or outward force on any kind, could ever compel the soul of man to believe or to disbelieve.”

Heroes and Hero-Worship

Thomas Carlyle (1795-1881) Scottish
historian, critic, Sociological writer
of. George Seldes, comp. **The Great
Quotations**. Secaucus, N.J.: Citadel
Press, 1983, p.142.

“การจงจำด้วยโซ่ตรวนหรือการใช้พลังกำลังใด ๆ ไม่อาจฝืนใจให้คนเชื่ออะไรหรือไม่เชื่ออะไรได้”

ธอมัส คาร์ไลย์

นักประวัติศาสตร์สกอต นักวิจารณ์

และนักเขียนทางสังคมวิทยาในหนังสือชื่อ

“วีรชนและการเคารพบูชาวีรชน”

